

INFORMATOR

z ANEKSEM

dla uczniów ze specyficznymi trudnościami
w uczeniu się

Sprawdzian

**w klasie szóstej szkoły podstawowej
w 2004 i 2005 roku**

WARSZAWA 2003

Opracowanie:

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie,
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu,
w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną w Warszawie.

ISBN: 83-88564-08-0

SPIS TREŚCI

<i>Wstęp</i>	4
<i>Podstawy prawne</i>	6
<i>Od informatora do sprawdzianu</i>	9
<i>Standardy wymagań z objaśnieniami dla uczniów</i>	11
<i>Forma i struktura sprawdzianu</i>	20
<i>Przykładowe zestawy zadań</i>	22

ANEKS

DLA UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ	43
<i>Wprowadzenie</i>	45
<i>Co warto wiedzieć o specyficznych trudnościach w uczeniu się czy- tania i pisania</i>	46
<i>Organizacja i przebieg sprawdzianu</i>	53

WSTĘP

Od kwietnia 2002 roku przeprowadza się powszechny sprawdzian dla uczniów kończących szóstą klasę szkoły podstawowej. Jego celem jest sprawdzenie opanowania umiejętności niezbędnych na wyższym etapie kształcenia (w gimnazjum) i przydatnych w życiu. Wyniki sprawdzianu, analizowane z uwzględnieniem ocen szkolnych oraz kontekstów kształcenia, pozwalają na pełniejsze diagnozowanie osiągnięć uczniów i, tym samym, ułatwiają opracowanie indywidualnych zaleceń dotyczących ich dalszej edukacji. Nauczycielom i szkołom takie analizy mogą pomóc w doskonaleniu pracy, a decydentom – w prowadzeniu efektywnej polityki oświatowej. Wszystko to sprzyja podnoszeniu jakości pracy polskiej szkoły.

Przed sprawdzianami w 2004 i 2005 roku ogłaszamy kolejny informator adresowany przede wszystkim do nauczycieli, uczniów i ich rodziców. Zamieszczamy w nim, tak jak w poprzednim, niezbędne informacje o uregulowaniach prawnych i organizacyjnych, przytaczamy standardy wymagań wraz z objaśnieniami dla uczniów oraz opisujemy formę i strukturę arkusza sprawdzianu.

W informatorze zamieszczamy również dwa przykładowe zestawy zadań, aby przybliżyć zainteresowanym projektowany sposób sprawdzania umiejętności. Chcielibyśmy jednak przestrzec przed podporządkowywaniem szkolnych systemów oceniania sprawdzianowi zewnętrznemu. Mogłoby się to równać zubożeniu sposobów oceniania i niekorzystnie wpływać na wewnątrzszkolne ocenianie uczniów.

Do informatora załączony jest aneks dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Zawarte są w nim podstawowe informacje o dysleksji i organizacyjnych rozwiązaniach dostosowujących przeprowadzenie sprawdzianu dla tej grupy uczniów. Nauczyciele, rodzice uczniów i sami uczniowie mogą też zapoznać się z przykładami dostosowania kryteriów oceniania prac pisemnych.

Najmłodszy adresaci – uczniowie znajdą w informatorze przygotowane specjalnie dla nich objaśnienia standardów wymagań oraz podstawowe wiadomości o czekającym ich w 2004 i 2005 roku sprawdzianie umiejętności ucznia kończącego szkołę podstawową.

PODSTAWY PRAWNE

Uczniowie kończący sześcioletnią szkołę podstawową przystępują do sprawdzianu na mocy *Ustawy o systemie oświaty z 7 września 1991 r. z późniejszymi zmianami (DzU z 1996 r. nr 67, poz.329, ze zmianami)*).

Zasady przeprowadzania sprawdzianów w publicznych sześcioletnich szkołach podstawowych regulują rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej:

- z dnia 21 marca 2001 roku *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU nr 29, poz. 323, ze zmianami)*”,
- z 18 lutego 1999 r. *w sprawie utworzenia okręgowych komisji egzaminacyjnych i ich zasięgu terytorialnego (DzU z 1999 r. Nr 14, poz. 134)*.

Zakres umiejętności badanych na sprawdzianie określono w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 sierpnia 2001 r. *w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU nr 92 poz. 1020)*”. (DzU z 2000 r. Nr 17 poz. 215). Są one zgodne z *Podstawą programową kształcenia ogólnego*, zawartą w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 26 lutego 2002 r. *w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (DzU nr 51, poz. 458)*

Przywołane rozporządzenia określają:

- **adresata i termin sprawdzianu,**
- **zakres treści badanych na sprawdzianie,**
- **organizatorów przygotowujących, przeprowadzających i oceniających sprawdzian,**
- **sposób informowania o wynikach,**
- **dotatkowe uprawnienia uczniów.**

**Informacje o sposobie dostosowania sprawdzianu
dla uczniów o specyficznych trudnościach w uczeniu się
zamieszczone są w Aneksie.**

Informacje dotyczące najważniejszych treści wymienionych aktów prawnych przedstawiamy poniżej:

1. Adresat i termin sprawdzianu

- ❖ Sprawdzian ma charakter powszechny i obowiązkowy, to znaczy, że musi do niego przystąpić każdy szóstoklasista z wyjątkiem uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim.
- ❖ W przypadku uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi standardy i sprawdzian są dostosowane do ich możliwości. Sposób dostosowania sprawdzianu dla tych uczniów jest omówiony odpowiednio w:
 - Informatorze dla uczniów z trudnościami w uczeniu się (dotyczy uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i z dysfunkcjami sprzężonymi);
 - Informatorze dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących;
 - Informatorze dla uczniów niewidomych;
 - Informatorze dla uczniów słabo widzących.
- ❖ W przypadku uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją rozwojową) warunki i forma sprawdzianu są dostosowane do ich możliwości. Informacje o sposobie dostosowania zamieszczone są w tym *Informatorze*.
- ❖ Sprawdzian jest przeprowadzany w kwietniu, począwszy od 2002 roku.
- ❖ Dla uczniów, którzy nie przystąpią do sprawdzianu z powodu wypadków losowych w pierwszym terminie, dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej wyznaczy dodatkowy termin.
- ❖ Uczeń, który nie przystąpi do sprawdzianu w dodatkowym terminie, powtórzy ostatnią klasę szkoły podstawowej i przystąpi do sprawdzianu w następnym roku.

2. Zakres treści sprawdzianu

Na sprawdzianie badany będzie poziom opanowania umiejętności określonych w *Standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej*. Sprawdzian nie będzie wykraczał poza treści zawarte w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego*.

3. Organizatorzy sprawdzianu

- ❖ Propozycje arkuszy sprawdzianu przygotowują okręgowe komisje egzaminacyjne w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną, która ustali zestaw zadań na sprawdzian.
- ❖ Sprawdzian przeprowadzi na terenie województw:
 - kujawsko-pomorskiego i pomorskiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku,
 - śląskiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie,
 - lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie,
 - łódzkiego i świętokrzyskiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi,
 - warmińsko-mazurskiego i podlaskiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży,
 - zachodnio-pomorskiego, wielkopolskiego i lubuskiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu,
 - mazowieckiego**
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie,
 - dolnośląskiego i opolskiego**

4. Miejsce przeprowadzenia sprawdzianu oraz ustalanie wyników.

- ❖ Sprawdzian odbędzie się w macierzystej szkole ucznia lub innej placówce wskazanej przez odpowiednią okręgową komisję egzaminacyjną. Na terenie każdej placówki sprawdzian zorganizuje przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego powołany przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Prace uczniów oceni zespół egzaminatorów, powołany przez dyrektora odpowiedniej okręgowej komisji egzaminacyjnej.
- ❖ W przypadku niemożności ustalenia wyników sprawdzianu, spowodowanej przyczynami losowymi, dyrektor odpowiedniej okręgowej komisji egzaminacyjnej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, zarządzi ponowne przeprowadzenie sprawdzianu. Termin ustali dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.
- ❖ W przypadku dodatkowego terminu, miejsce przeprowadzenia sprawdzianu wskaże dyrektor odpowiedniej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

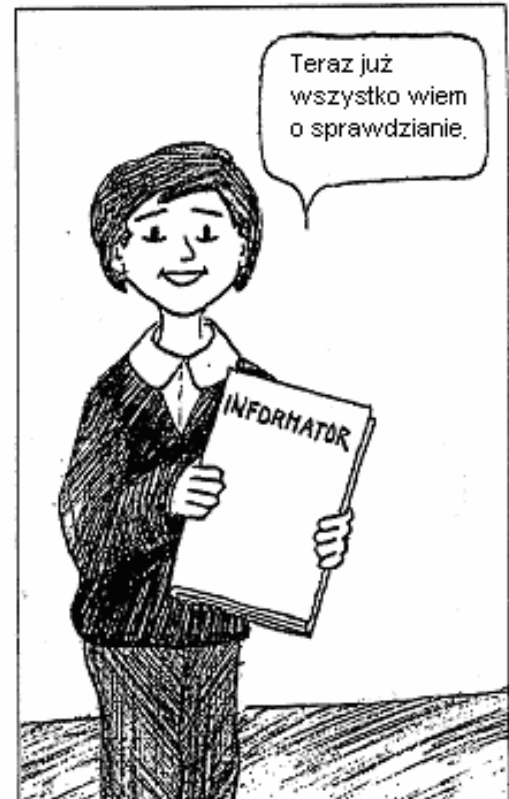
5. Informacja o wynikach sprawdzianu

- ❖ Wyniki sprawdzianu odpowiednia okręgowa komisja egzaminacyjna prześle do szkół nie później niż na 7 dni przed zakończeniem zajęć dydaktyczno-wychowawczych, w przypadku dodatkowych terminów do 31 sierpnia danego roku.
- ❖ Wyniki sprawdzianu nie będą miały wpływu na ukończenie szkoły podstawowej.

6. Dodatkowe uprawnienia uczniów

- ❖ Uczniowie z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mają prawo przystąpić do sprawdzianu w odpowiednio dostosowanej formie.
- ❖ Uczniowie, którzy nie mogli przystąpić do sprawdzianu w pierwszym terminie, będą mogli przystąpić do niego w terminie dodatkowym.
- ❖ Uczeń może, w terminie dwóch dni od daty sprawdzianu, zgłosić do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej zastrzeżenia, jeżeli uzna, że w trakcie sprawdzianu zostały naruszone przepisy dotyczące jego przeprowadzania. Dyrektor rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w ciągu siedmiu dni od ich otrzymania.
- ❖ W szczególnych przypadkach losowych bądź zdrowotnych, uniemożliwiających przystąpienie do sprawdzianu, dyrektor odpowiedniej okręgowej komisji egzaminacyjnej, na udokumentowany wniosek dyrektora szkoły może zwolnić ucznia z obowiązku przystąpienia do sprawdzianu.

OD INFORMATORA ...

... DO SPRAWDZIANU

Rysunki wykonała Alicja Mazur, uczennica IV klasy wystawienniczej
Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk Pięknych w Gdyni

STANDARDY WYMAGAŃ Z OBJAŚNIENIAMI DLA UCZNIÓW

Standardy wymagań są normą wiedzy i umiejętności, ustaloną i ogłoszoną przez Ministra Edukacji Narodowej, wyznaczającą zakres oraz stopień trudności zadań egzaminacyjnych.

Na pewno każdy z was chciałby wiedzieć, co powinien umieć, by kończąc szóstą klasę, jak najlepiej napisać sprawdzian. Dlatego przygotowaliśmy specjalnie dla was objaśnienia standardów wymagań. Znajdują się one po prawej stronie tabeli. Warto je przeczytać.

Niektóre wymienione pojęcia rozumiecie już dzisiaj. Pozostałe poznacie w trakcie dalszej nauki. Niebawem będziecie wiedzieć, co one znaczą, nauczycie się nimi posługiwać.

STANDARD	OBJAŚNIENIE STANDARDU
1. CZYTANIE	
Uczeń:	
<p>1) odczytuje różne teksty kultury (w tym kształtujące tożsamość narodową i postawę obywatelską):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) źródła i teksty historyczne, w tym: fragmenty kronik, pamiętników, listów, elementy dziedzictwa kulturowego, w szczególności zabytki architektury reprezentatywne dla danej epoki, polskie pieśni patriotyczne, b) teksty literackie, w tym: baśnie, legendy, mity, opowiadania, utwory poetyckie i prozatorskie z klasyki dziecięcej i młodzieżowej – polskiej i światowej, c) teksty użytkowe, w tym: telegram, zaproszenie, zawiadomienie, instrukcję, przepis, ogłoszenie, kartkę pocztową, list prywatny i oficjalny, tabelę, notatkę, d) proste teksty podręcznikowe, a także publicystyczne i popularnonaukowe, w tym: audycję radiową i telewizyjną, artykuł prasowy, e) przedstawienia teatralne i filmy, f) przekazy ikoniczne, w tym: komiksy, dzieła malarskie, rzeźby, <p>rozpoznaje ich cechy charakterystyczne, dostrzega znaczenia dosłowne i odkrywa sensy przenośne,</p>	<p style="text-align: center;">Teksty kultury to nie tylko powieści, opowiadania, wiersze. To także artykuły w gazetach, instrukcje, przepisy, tabele, notatki, wykresy. To również dzieła sztuki oglądane na wystawie lub w muzeum, różne zabytki, przedstawienia teatralne i filmy widziane w kinie lub telewizji, a także audycje radiowe.</p> <p style="text-align: center;">Niektóre teksty kultury przemawiają wprost, inne zrozumiesz dopiero, gdy odszukasz ukryte w nich znaczenia.</p> <p style="text-align: center;">Potrafisz te teksty odczytywać – rozumiesz ich treść, czyli wiesz, o czym mówią. Umiesz także odróżniać różne teksty.</p>

<p>2) określa funkcje elementów charakterystycznych dla danego tekstu:</p> <p>a) rozumie pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm,</p> <p>b) posługuje się czynnie terminami: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, legenda, opowiadanie, powieść, proza, poezja; oraz podstawowymi terminami związanymi z przekazami ikonicznymi, plastyką, muzyką, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą,</p>	<p>Do zrozumienia niektórych tekstów konieczna jest znajomość pojęć i terminów, czyli specjalnych wyrazów i wyrażeń opisujących świat literatury i sztuki.</p> <p>Kiedy ktoś, omawiając tekst, używa pojęć, rozumiesz je. Sam natomiast potrafisz umiejętnie posługiwać się w swoich wypowiedziach wymienionymi terminami.</p>
<p>3) rozumie znaczenia podstawowych symboli występujących w instrukcjach i w opisach:</p> <p>a) diagramów,</p> <p>b) map,</p> <p>c) planów,</p> <p>d) schematów,</p> <p>e) innych rysunków,</p>	<p>Na mapach, planach, schematach, diagramach i innych rysunkach, a także w załączonych do nich opisach czy instrukcjach występują różne znaki. Potrafisz odnaleźć potrzebną informację, ponieważ te znaki rozumiesz i umiesz odczytać ich znaczenie.</p>
<p>4) odczytuje dane z:</p> <p>a) tekstu źródłowego,</p> <p>b) tabeli,</p> <p>c) wykresu,</p> <p>d) planu,</p> <p>e) mapy,</p> <p>f) diagramu</p> <p>oraz odpowiada na proste pytania z nimi związane.</p>	<p>Przeglądając mapy, tabele, różne rysunki lub czytając teksty, zauważasz, że zawierają one różne szczegółowe informacje, czyli dane. Potrafisz wybrać te, które są ci potrzebne. Umiesz też odpowiedzieć na proste pytania dotyczące wyszukanych danych.</p>

2. PISANIE

Uczeń:

1) pisze na temat i zgodnie z celem, posługując się następującymi formami wypowiedzi:

- a) opowiadanie,
- b) opis przedmiotu, krajobrazu, postaci rzeczywistej i literackiej, dzieła sztuki,
- c) sprawozdanie z uroczystości szkolnej, wycieczki,
- d) notatka w formie planu, tabeli, wykresu, streszczenia,
- e) kartka pocztowa,
- f) list prywatny i oficjalny,
- g) telegram,
- h) zaproszenie,
- i) zawiadomienie,
- j) ogłoszenie,
- k) instrukcja,
- l) przepis,

Kiedy masz pisemnie wypowiedzieć się na zadany temat, zawsze bardzo dokładnie czytasz polecenie i piszesz o tym, czego dotyczy temat.

Inaczej układasz wypowiedź, jeśli na przykład sporządzasz notatkę, inaczej, jeśli piszesz opowiadanie. W zależności od polecenia (tematu) potrafisz swojej wypowiedzi nadać odpowiednią formę.

2) formułuje wypowiedzi ze świadomością celu (intencji):

- a) pyta i odpowiada,
- b) potwierdza i zaprzecza,
- c) poleca i prosi,
- d) przyrzeka i obiecuje,
- e) zachęca i zniechęca,
- f) zaprasza,
- g) przeprasza,
- h) współczuje,
- i) żartuje,
- j) wątpi,
- k) odmawia,

W zależności od tego, po co i do kogo mówisz, wypowiadasz się w różny sposób.

Świadomie dobierasz słowa, aby na przykład w odpowiedni sposób kogoś przeprosić, zachęcić do czegoś, coś komuś obiecać, poprosić o coś, odmówić komuś, coś potwierdzić, przyrzec, gdzieś kogoś zaprosić albo też wyrazić współczucie czy zwątpienie.

Pamiętasz o tym, że w każdej z takich wypowiedzi należy przestrzegać zasad dobrego wychowania.

<p>3) buduje tekst poprawny kompozycyjnie (ok. 1 strony formatu A4), celowo stosując środki językowe i przestrzegając norm gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych,</p>	<p>Treść twojej pisemnej wypowiedzi powinna być uporządkowana i złożona z poprawnie zbudowanych zdań. Nie zapominasz też o przecinkach, kropkach i innych znakach interpunkcyjnych, starasz się nie popełniać błędów ortograficznych.</p>
<p>4) przedstawia w postaci graficznej dane zapisane w tabeli:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) przenosi informacje na oś liczbową, chronologiczną, układ współrzędnych, b) wyraża dane w postaci diagramu słupkowego, prostego schematu, innego rysunku, 	<p>Tabele zawierają różne dane, które można przedstawić również w inny sposób.</p> <p>Potrafisz te dane przenosić na oś liczbową lub układ współrzędnych, a także na ich podstawie sporządzać diagram lub inny rysunek.</p>
<p>5) dba o układ graficzny, czytelność i estetykę zapisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) dostosowuje zapis do formy wypowiedzi, b) wyróżnia części tekstu zgodnie z jego strukturą, c) pisze czytelnie. 	<p>Starasz się pisać starannie i czytelnie. Umiesz tak rozplanować tekst, aby miał postać przejrzystą i właściwą dla danej formy wypowiedzi.</p>
<p>3. ROZUMOWANIE</p> <p>Uczeń:</p>	
<p>1) posługuje się kategoriami czasu i przestrzeni w celu porządkowania wydarzeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) sytuuje je w przestrzeni, b) umieszcza daty w przedziałach czasowych, c) oblicza upływ czasu między wydarzeniami, d) porządkuje wydarzenia w kolejności chronologicznej, 	<p>Potrafisz ustalić: gdzie i kiedy coś się działo; co zdarzyło się wcześniej, a co później; jak długo trwało; ile czasu upłynęło między pewnymi wydarzeniami.</p> <p>Potrafisz też zapisywać daty i umieszczać je we właściwym okresie (erze, epoce, wieku itp.).</p>

<p>2) przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń i zjawisk:</p> <p>a) domyśla się przyczyn, przewiduje skutki wydarzeń bliskich życiu i swoim doświadczeniom,</p> <p>b) wskazuje główne przyczyny i skutki doniosłych wydarzeń w historii Polski,</p> <p>c) wyjaśnia przyczyny i skutki zmian, które zachodzą w środowisku w wyniku działalności człowieka,</p>	<p>Potrafisz wyjaśnić, dlaczego coś się wydarzyło w twoim otoczeniu, dlaczego człowiek dokonuje zmian w swoim środowisku, jak doszło do ważnych wydarzeń w historii Polski oraz co z tych wszystkich zmian i wydarzeń wynika.</p> <p>Niektóre zmiany w środowisku naturalnym, związane z działalnością człowieka, są niekorzystne i dlatego trzeba umieć wytłumaczyć, czym są spowodowane i jak ich uniknąć.</p>
<p>3) określa znaczenie osiągnięć człowieka dla rozwoju cywilizacyjnego:</p> <p>a) wyjaśnia na prostych przykładach zmiany cywilizacyjne, jakie nastąpiły na przestrzeni dziejów,</p> <p>b) opisuje najważniejsze osiągnięcia, które składają się na polskie dziedzictwo kulturowe,</p>	<p>Skutkiem działalności człowieka są między innymi zmiany warunków życia. Potrafisz podać przykłady zmian, które uważane są za ważne osiągnięcia ludzi. Część z nich to zasługa Polaków. Najważniejsze z nich potrafisz opisać.</p>
<p>4) wyraża własne opinie i próbuje je uzasadnić wyjaśniając swoje stanowisko, używa odpowiednich argumentów,</p>	<p>Gdy przedstawiasz swoje zdanie na jakiś temat, starasz się uzasadnić, dlaczego tak właśnie myślisz. Używasz zdań potwierdzających słuszność twojej wypowiedzi.</p>
<p>5) opisuje sytuację przedstawioną w zadaniu za pomocą:</p> <p>a) wyrażenia arytmetycznego i prostego wyrażenia algebraicznego,</p> <p>b) prostego równania stopnia pierwszego z jedną niewiadomą,</p> <p>c) planu,</p> <p>d) mapy,</p> <p>e) prostego schematu,</p> <p>f) diagramu słupkowego,</p> <p>g) innego rysunku,</p>	<p>Tekst zadania zawiera pewne informacje. Potrafisz wybrać spośród nich te, które są ci potrzebne i zapisać je w inny sposób.</p> <p>Możesz wykorzystać do tego liczby, litery, symbole i rysunki.</p>

<p>6) rozpoznaje charakterystyczne cechy i własności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) liczb, b) figur, c) zjawisk, d) przemian, e) obiektów przyrodniczych, f) elementów środowiska, <p>wskazuje różnice i podobieństwa oraz porządkuje je,</p>	<p>Na lekcjach uczysz się o liczbach i figurach geometrycznych. Dowiadujesz się stopniowo, co to jest środowisko i jakie są jego elementy. Poznajesz najważniejsze cechy różnych roślin i zwierząt. Dostrzegasz zjawiska i przemiany zachodzące w otoczeniu.</p> <p>Potrafisz je rozpoznawać i nazywać, wymieniać ich charakterystyczne cechy oraz na tej podstawie wskazywać, w czym są do siebie podobne i czym się różnią.</p>
<p>7) dostrzega prawidłowości, opisuje je i sprawdza na przykładach:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisuje zjawiska o charakterze powtarzalnym spotykane w najbliższym otoczeniu, b) na podstawie opisu zjawiska mającego charakter prawidłowości wnioskuje o dalszym jego przebiegu, 	<p>Zauważasz, że niektóre zjawiska mogą się powtarzać. Umiesz je opisać, przedstawiając kolejność zachodzących zmian. Na podstawie tego przewidujesz, co się może zdarzyć. Potrafisz też sprawdzać poprawność swoich przewidywań.</p>
<p>8) ustala sposób rozwiązania zadania oraz prezentacji tego rozwiązania,</p>	<p>Gdy zastanowisz się nad zadaniem, ustalasz sposób jego rozwiązania, czyli kolejne czynności, jakie trzeba wykonać. Zapisujesz je, przedstawiając przebieg swojego rozumowania.</p>
<p>9) analizuje otrzymane wyniki i ocenia ich sensowność:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) porównuje wyniki z własnym doświadczeniem, b) sprawdza wyniki z warunkami zadania. 	<p>Po rozwiązaniu zadania sprawdzasz, czy nie pojawił się błąd. Otrzymany wynik zawsze odnosisz do treści zadania i, jeśli to możliwe, również do swoich doświadczeń.</p>

4. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Uczeń:

1) wskazuje źródła informacji, posługuje się nimi,	Wiesz, gdzie znajdziesz potrzebne ci informacje i potrafisz je odszukać.
2) analizuje oferty mediów kierowane do dzieci i młodzieży, wybiera wśród tych ofert, kierując się wskazanymi kryteriami (osadzonymi także w wartościach).	W telewizji, radiu, prasie można znaleźć wiele propozycji kierowanych do młodych odbiorców. Potrafisz wybrać spośród nich te, które są potrzebne i wartościowe.

5. WYKORZYSTYWANIE WIEDZY W PRAKTYCE

Uczeń:

1) posługuje się poznanymi terminami do opisywania zjawisk i sytuacji spotykanych w środowisku,	Za pomocą poznanego na lekcjach słownictwa potrafisz opisać to, co dzieje się w twoim środowisku.
2) wybiera przyrządy służące do obserwacji i pomiaru, odpowiada na pytania dotyczące przebiegu zjawisk, zapisuje wyniki obserwacji,	Potrafisz obserwować różne zjawiska w otaczającym cię świecie. Wiesz, jakie przyrządy mogą ci w tym pomóc. Umiesz się nimi posługiwać oraz zapisywać wyniki obserwacji.
3) wykonuje obliczenia dotyczące: a) długości, b) powierzchni, c) objętości, d) wagi, e) czasu, f) temperatury, g) g) pieniędzy,	Na pewno spotykasz się z wieloma sytuacjami, w których przydaje ci się umiejętność dokonywania obliczeń związanych z czasem, pieniędzmi, długością, powierzchnią, objętością, wagą lub temperaturą. Pomoże ci w tym umiejętność zamiany jednostek miar.

<p>4) planuje i wykonuje obliczenia z wykorzystaniem kalkulatora,</p>	<p>Przy trudniejszych obliczeniach przyda ci się kalkulator. Potrafisz zaplanować kolejność czynności i prawidłowo wykonać obliczenia.</p>
<p>5) wykorzystuje w sytuacjach praktycznych własności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) liczb, b) figur, c) zjawisk, d) przemian, e) obiektów przyrodniczych, f) elementów środowiska <p>i stosuje je do rozwiązania problemu,</p>	<p>Wiedzę zdobytą w szkole umiesz zastosować w różnych sytuacjach i dzięki temu potrafisz rozwiązać wiele problemów spotykanych w życiu codziennym.</p>
<p>6) zna zasady bezpiecznego posługiwania się urządzeniami technicznymi i materiałami chemicznymi, rozpoznaje oznakowania substancji toksycznych, łatwopalnych i wybuchowych, objaśnia zasady użytkowania domowych urządzeń elektrycznych,</p>	<p>Urządzenia i narzędzia, a także środki chemiczne i leki przy nieodpowiednim użyciu mogą okazać się niebezpieczne. Potrafisz wyjaśnić i stosować reguły dotyczące obsługi tych urządzeń oraz rozpoznać oznakowania substancji szkodliwych lub niebezpiecznych.</p>
<p>7) wyjaśnia na podstawie instrukcji obsługi, jak uruchomić i wykorzystać proste urządzenia techniczne,</p>	<p>Po przeczytaniu instrukcji obsługi potrafisz wyjaśnić, jak bezpiecznie i sprawnie należy skorzystać z prostego urządzenia technicznego.</p>
<p>8) rozumie potrzebę stosowania zasad:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) higieny, b) bezpieczeństwa , c) zdrowego trybu życia, d) oszczędnego korzystania z energii i innych zasobów przyrody, e) postępowania w środowisku przyrodniczym. 	<p>Zasady to ustalone sposoby zachowania się w jakiejś sytuacji. Znasz zasady bezpiecznego zachowania się w domu, w szkole, na drodze i w środowisku przyrodniczym. Potrafisz dbać o zdrowie i unikać zagrożeń.</p>

FORMA I STRUKTURA SPRAWDZIANU

Poprzez sprawdzian zostanie zbadany stopień opanowania wybranych umiejętności ponadprzedmiotowych, które są kształtowane w szkole podstawowej w ramach różnych zajęć edukacyjnych. Są to umiejętności podstawowe dla tego poziomu kształcenia – niezbędne do nauki w gimnazjum oraz przydatne w życiu codziennym. Umiejętności te uzupełniają się i po części przenikają wzajemnie, ale możliwe jest ich wyodrębnienie i ocenienie.

Sprawdzane będzie to, w jakim stopniu uczeń opanował umiejętności:

**czytania,
pisania,
rozumowania,
korzystania z informacji,
wykorzystywania wiedzy w praktyce.**

Aby sprawdzić stopień opanowania wybranej umiejętności, trzeba postawić przed uczniem zadanie, którego rozwiązanie wymaga posłużenia się nią. Tak więc na sprawdzianie postawione zostaną przed uczniami zadania odpowiednie do umiejętności opisanych w standardach wymagań.

W arkuszu uczeń może spotkać się z różnymi formami zadań.

<i>Forma zadania</i>	<i>Czynność ucznia</i>
rozszerzonej odpowiedzi (skrót: RO)	Uczeń pisze dłuższy tekst na zadany temat lub rozwiązuje zadanie wymagające wielu różnych czynności, zapisuje kolejne kroki, przedstawiając swoje rozumowanie.
krótkiej odpowiedzi (skrót: KO)	Uczeń podaje rozwiązanie zadania, problemu w formie pojedynczego słowa, liczby, zdania lub wyrażenia matematycznego.
z luką (skrót: L)	Uczeń uzupełnia zdanie brakującym wyrazem, zwrotem lub wyrażeniem.
wyboru wielokrotnego (skrót: WW)	Uczeń wybiera prawidłową lub najlepszą odpowiedź spośród kilku podanych propozycji.
na dobieranie (skrót: D)	Uczeń dobiera pary wyrazów, zwrotów lub wyrażen według podanych kryteriów.
prawda – fałsz (skrót: PF)	Uczeń ocenia prawdziwość podanych zdań lub wyrażen matematycznych.

Zadania nie będą pogrupowane w części reprezentujące przedmioty szkolne. Struktura arkusza sprawdzianu wynikać będzie z powiązania zadań motywem przewodnim (może to być na przykład rodzaj testu fabularyzowanego). Powinien on przybliżać treści zadań sprawdzianu do doświadczeń uczniów oraz nadawać testowi walory wychowawcze. Celem takiego zabiegu jest ułatwienie uczniom zrozumienia kolejnych sytuacji (zadań) oraz ograniczenie znużenia, jakie wywołuje nieustanna zmiana wątku.

Sposób powiązania zadań motywem przewodnim można zaobserwować w załączonych przykładowych arkuszach sprawdzianu. Dołączono do nich kartoteki, w których podano m.in. przyporządkowanie zadań standardom wymagań.

Przeciętny czas rozwiązywania przykładowych zestawów wynosi około 60 minut. W przypadku uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych czas pracy może być odpowiednio dostosowany.

PRZYKŁADOWE ZESTAWY ZADAŃ

WPISUJE UCZEŃ	UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY																			
<p>KOD UCZNIKA</p> <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table> <p>DATA URODZENIA UCZNIKA</p> <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td colspan="2">dzień</td><td colspan="2">miesiąc</td><td colspan="4">rok</td></tr></table>												dzień		miesiąc		rok				<p>miejsce na naklejkę z kodem</p> <p>☐ dysleksja</p>
dzień		miesiąc		rok																
SPRAWDZIAN W SZÓSTEJ KLASIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ „Przed telewizorem”		KWIECIEŃ 2003																		
<p>Instrukcja dla ucznia</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.4. Rozwiązania zapisuj długopisem albo piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ kratek na <u>karcie odpowiedzi</u>: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"><tr><td>A</td><td>B</td><td>C</td><td>D</td></tr></table> <ol style="list-style-type: none">6. Wybierz tylko <u>jedną</u> odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź „A”: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"><tr><td>■</td><td>B</td><td>C</td><td>D</td></tr></table> <ol style="list-style-type: none">7. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, <u>błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.</u> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"><tr><td>⊙</td><td>B</td><td>C</td><td>■</td></tr></table> <ol style="list-style-type: none">8. Rozwiązania zadań od 21. do 25. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.9. Ostatnia strona arkusza jest przeznaczona na brudnopis. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane. <p style="text-align: center;">Powodzenia!</p>		A	B	C	D	■	B	C	D	⊙	B	C	■	<p>Czas pracy: 60 minut</p> <p>Liczba punktów do uzyskania: 40</p> <p style="text-align: right;">S-A1-032</p>						
A	B	C	D																	
■	B	C	D																	
⊙	B	C	■																	

Próby uruchomienia telewizji w Polsce były podejmowane jeszcze przed rokiem 1939. Prowadzone od 1935 roku prace badawcze nad przekazem telewizyjnym przerwała jednak II wojna światowa. Ich wznowienie stało się możliwe dopiero w roku 1947.

W październiku 1952 roku z eksperymentalnego studia w Warszawie został wyemitowany pierwszy polski program telewizyjny.

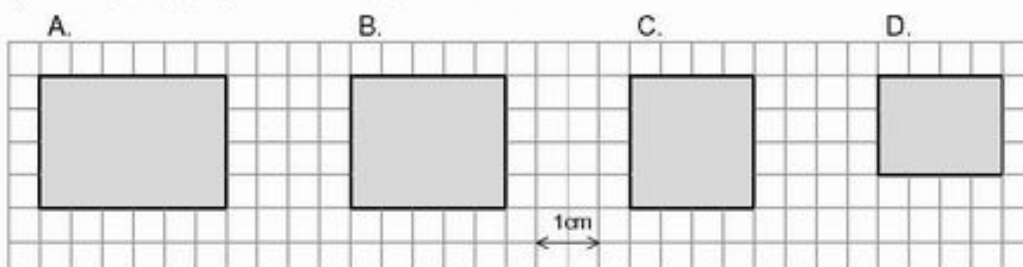
Regularną (cotygodniową) emisję programów (najpierw półgodzinnych, później godzinnych) telewizja rozpoczęła od stycznia 1953 roku. Nadawane programy można było oglądać w kilkudziesięciu warszawskich świetlicach i klubach, w których zainstalowano odbiorniki telewizyjne. Zasięg nadajnika umieszczonego na 8. piętrze budynku w centrum stolicy był jednak niewielki.

Nadawanie dłuższych i bardziej różnorodnych programów oraz zwiększenie zasięgu odbioru stało się możliwe w roku 1954 dzięki uruchomieniu nowego studia telewizyjnego oraz nowej stacji nadawczej.

Na podstawie książki S. Miszczaka

- Wybierz tytuł odpowiedni dla całego tekstu.
 - „Twórcy polskiej telewizji”
 - „Początki telewizji w Polsce”
 - „Wczoraj i dziś polskiej telewizji”
 - „Dzieje polskiego radia i telewizji”
- Próby uruchomienia telewizji w Polsce podjęto
 - w pierwszej połowie XIX wieku.
 - w drugiej połowie XIX wieku.
 - w pierwszej połowie XX wieku.
 - w drugiej połowie XX wieku.
- Pierwszy polski program telewizyjny nadano w roku
 - 1935
 - 1947
 - 1952
 - 1954
- W roku 1953 audycje telewizyjne oglądano w Polsce
 - tylko w studiu telewizyjnym.
 - w kilkudziesięciu miejscach w Warszawie.
 - w każdym domu w Warszawie.
 - prawie w całym kraju.

5. Pierwsze polskie programy telewizyjne były oglądane na ekranach mających kształt zbliżony do prostokąta o wymiarach 12 cm i 18 cm. Na którym rysunku prostokąt ten jest przedstawiony w skali 1 : 6?

6. Dzieci sporządzały w szkole słowniczek wyrazów związanych z telewizją. W którym szeregu uporządkowały je w kolejności alfabetycznej?

- A. ekran, emisja, studio, spiker, kamera, kineskop
- B. spiker, studio, kamera, kineskop, ekran, emisja
- C. kamera, kineskop, spiker, studio, ekran, emisja
- D. ekran, emisja, kamera, kineskop, spiker, studio

W instrukcji obsługi telewizora znalazły się następujące ostrzeżenia:

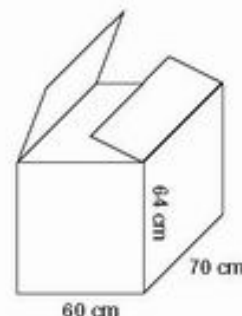
- *Wyjmuj wtyczkę z gniazdka sieciowego, jeśli nie używasz telewizora przez dłuższy czas.*
- *Nie zdejmuj tylnej pokrywy odbiornika, ponieważ odsłonięte elementy znajdują się pod napięciem.*
- *Nie narażaj telewizora na działanie deszczu lub nadmiernej wilgoci.*
- *Unikaj wystawiania odbiornika na bezpośrednie działanie promieni słońca lub innych źródeł ciepła.*

7. Instrukcja ostrzega, że nie powinno się

- A. odłączać telewizora od sieci na dłuższy czas.
- B. stawiać na telewizorze doniczek z roślinami.
- C. włączać telewizora do sieci za pomocą przedłużacza.
- D. umieszczać telewizora z dala od kaloryfera lub pieca.

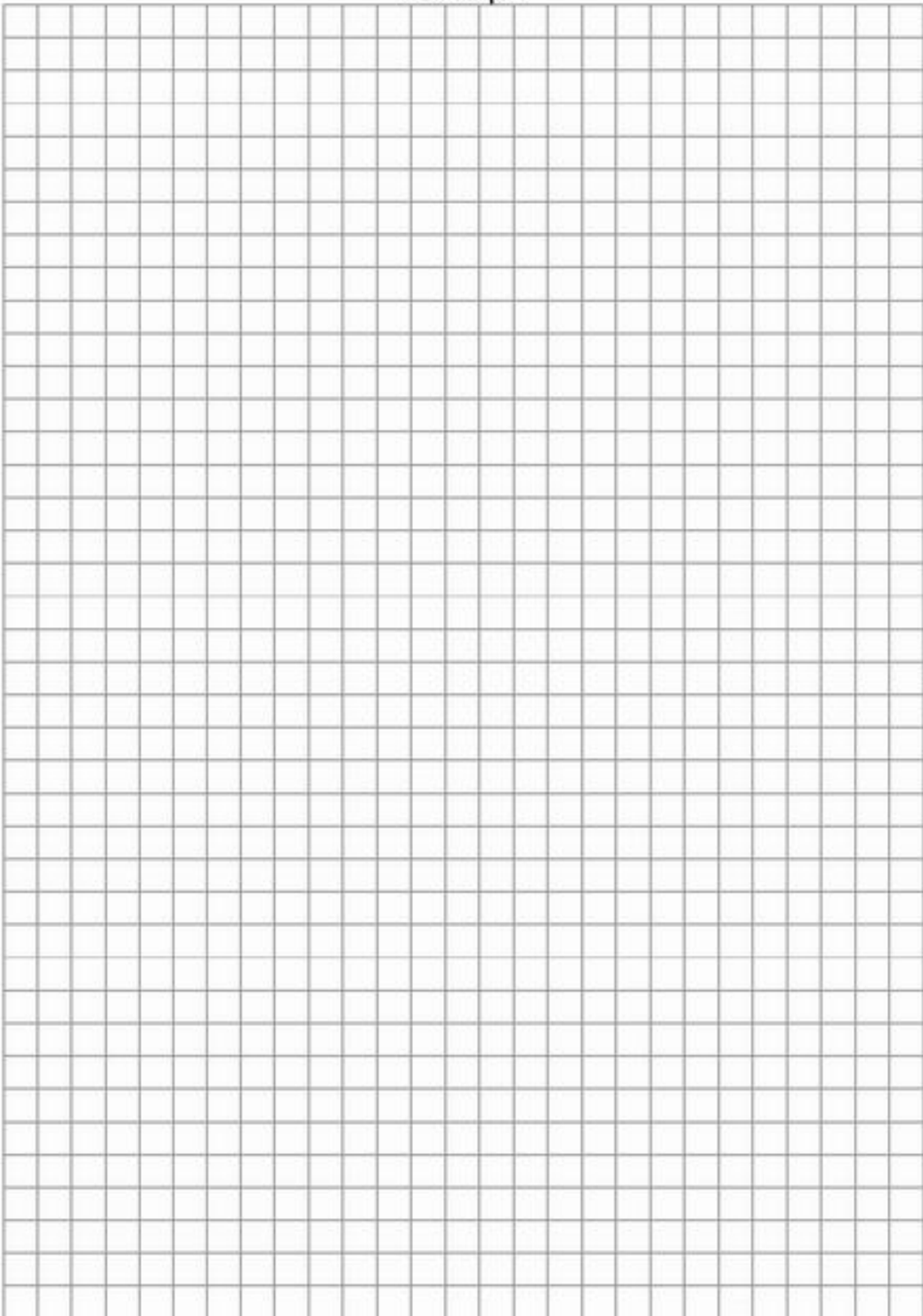
8. Pudło po telewizorze ma wysokość 64 cm i podstawę o wymiarach 60 cm i 70 cm. Marek chce je wykorzystać, by zrobić z kartonu okrągłą tarczę do gry „w strzałki”. Ze ściany bocznej o największej powierzchni wyciął możliwe największe koło. Jaki jest promień tego koła?

- A. 60 cm
- B. 32 cm
- C. 64 cm
- D. 35 cm

13. W której zwrotce występują sformułowania z języka potocznego?
- A. W pierwszej.
 - B. W drugiej.
 - C. W trzeciej.
 - D. W żadnej.
14. Osoba mówiąca w wierszu
- A. nalega i nakazuje.
 - B. prosi.
 - C. tłumaczy i zachęca.
 - D. dziwi się.
15. Wskaż porównanie.
- A. „wyobraźnię [...] uczyni czarodziejką”
 - B. „autobus [...] lśniący niby okoń”
 - C. „a tyś [...] fajny jest chłopaczek”
 - D. „masz w sobie [...] własny ekran”
16. Z którego programu telewizyjnego dowiesz się najwięcej o rzeczywistym świecie?
- A. „Pokemon” – serial animowany.
 - B. „Wielka pogoń za balonem” – film fabularny.
 - C. „Mój szkolny kolega z Afryki” – reportaż.
 - D. „Od przedszkola do Opola” – program muzyczny.
- Badania wykazały, że w minionym roku mieszkańcy pewnego regionu spędzali przed telewizorem średnio po 30 godzin miesięcznie, z czego 60 procent przeznaczali na oglądanie filmów.**
17. Średnio po ile godzin miesięcznie mieszkańcy tego regionu oglądali filmy?
- A. 3
 - B. 5
 - C. 15
 - D. 18
18. Artur ogląda telewizję przeciętnie 40 minut dziennie. Obliczył, że to $\frac{2}{9}$ jego czasu wolnego. Ile czasu wolnego dziennie ma Artur?
- A. 80 minut
 - B. 6 godzin
 - C. 3 godziny
 - D. 20 minut

Brudnopis

Data urodzenia ucznia

--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

S-A1-032

KOD UCZNIĄ

--	--	--

W Y P E Ł N I A U C Z E Ń

Nr zad.	Odpowiedzi			
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D

Miejsce na naklejkę z kodem

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

A	☐	K	☐	T	☐	0	☐	0	☐
B	☐	L	☐	U	☐	1	☐	1	☐
C	☐	Ł	☐	V	☐	2	☐	2	☐
D	☐	M	☐	W	☐	3	☐	3	☐
E	☐	N	☐	X	☐	4	☐	4	☐
F	☐	O	☐	Y	☐	5	☐	5	☐
G	☐	P	☐	Z	☐	6	☐	6	☐
H	☐	Q	☐	1	☐	7	☐	7	☐
I	☐	R	☐	2	☐	8	☐	8	☐
J	☐	S	☐	3	☐	9	☐	9	☐

dysleksja nieobecny zwolniony

W Y P E Ł N I A E G Z A M I N A T O R

Nr zad.	Nr kryt.	Liczba punktów			
21	I	N	B	L	J
	II	N	B	L	
22	III	N	B	L	
	IV	N	B	L	
	V	N	B	L	
23	I	N	B	L	
24	I	N	B	L	
	II	N	B	L	
	III	N	B	L	
	IV	N	B	L	
	V	N	B	L	
	VI	N	B	L	
	VII	N	B	L	
	VIII	N	B	L	
	IX	N	B	L	
	X	N	B	L	
25	I	N	B	L	
	II	N	B	L	

SUMA PUNKTÓW

D	J
---	---

D - dziesiątki

D

J - jedności

J

**Kryteria oceny dla zestawu zadań arkusza egzaminacyjnego
„Przed telewizorem” – S-A1-032**

1. Klucz odpowiedzi do zadań zamkniętych

Numer zadania	Prawidłowa odpowiedź	Liczba punktów
1.	B	1
2.	C	1
3.	C	1
4.	B	1
5.	A	1
6.	D	1
7.	B	1
8.	B	1
9.	D	1
10.	C	1
11.	D	1
12.	D	1
13.	C	1
14.	C	1
15.	B	1
16.	C	1
17.	D	1
18.	C	1
19.	C	1
20.	B	1

2. Schematy punktowania zadań otwartych

Kryteria i zasady przydzielania punktów	Liczba punktów	Numer standardu
<p>ZADANIE 21.</p> <p>Przedstawienie danych za pomocą diagramu słupkowego – poprawne zaznaczenie co najmniej 5 słupków diagramu – 2 punkty – poprawne zaznaczenie tylko 3 lub 4 słupków diagramu – 1 punkt</p> <p>Uwaga dotycząca pracy ucznia z dysleksją: – poprawne zaznaczenie co najmniej 4 słupków diagramu – 2 punkty – poprawne zaznaczenie tylko 2 lub 3 słupków diagramu – 1 punkt</p>	0 – 2	2.4
<p>ZADANIE 22.</p> <p>I. Zapis działań prowadzących do obliczenia kwoty przeznaczonej na zakup kaset</p>	0 – 1	3.8
<p>II. Zapis dzielenia obliczonej kwoty przez cenę jednej kasety lub innej metody prowadzącej do wyznaczenia liczby kaset</p> <p>Punkt przydzielamy niezależnie od tego, czy kwota przeznaczona na zakup kaset została wyznaczona poprawnie.</p> <p>Uwaga dotycząca pracy ucznia z dysleksją: W kryt. I i II łącznie dopuszczamy 2 błędy powstałe przy przepisywaniu liczb, np. przestawienie cyfr, mylenie cyfr (np. 6 z 9, 8 z 3), opuszczenie cyfry.</p>	0 – 1	3.8
<p>III. Poprawne obliczenie kwoty przeznaczonej na zakup kaset (52 zł)</p>	0 – 1	5.3
<p>IV. Poprawne wykonanie dzielenia lub innego działania prowadzącego do obliczenia liczby kaset (dopuszcza się szacowanie w pamięci)</p>	0 – 1	5.3
<p>V. Odpowiedź zgodna z otrzymanym wynikiem, uwzględniająca warunki zadania (liczba naturalna) (Przy poprawnych wcześniejszych obliczeniach: 8)</p> <p>Uwagi ogólne: Jeśli uczeń poprawnie rozwiązuje zadanie inną metodą niż wskazana w schemacie punktowania, otrzymuje maksymalną liczbę punktów. Jeśli uczeń podaje tylko odpowiedź, nie otrzymuje punktów.</p>	0 – 1	3.9
<p>ZADANIE 23.</p> <p>Odpowiedź zawiera stwierdzenie, że czas wolny w ciągu jednego dnia byłby dłuższy niż doba, że doba musiałaby trwać najmniej 30 godzin lub że 10% doby, to mniej niż 3 godz.</p>	0 – 1	3.9
<p>ZADANIE 24.</p>	0 – 1	2.1

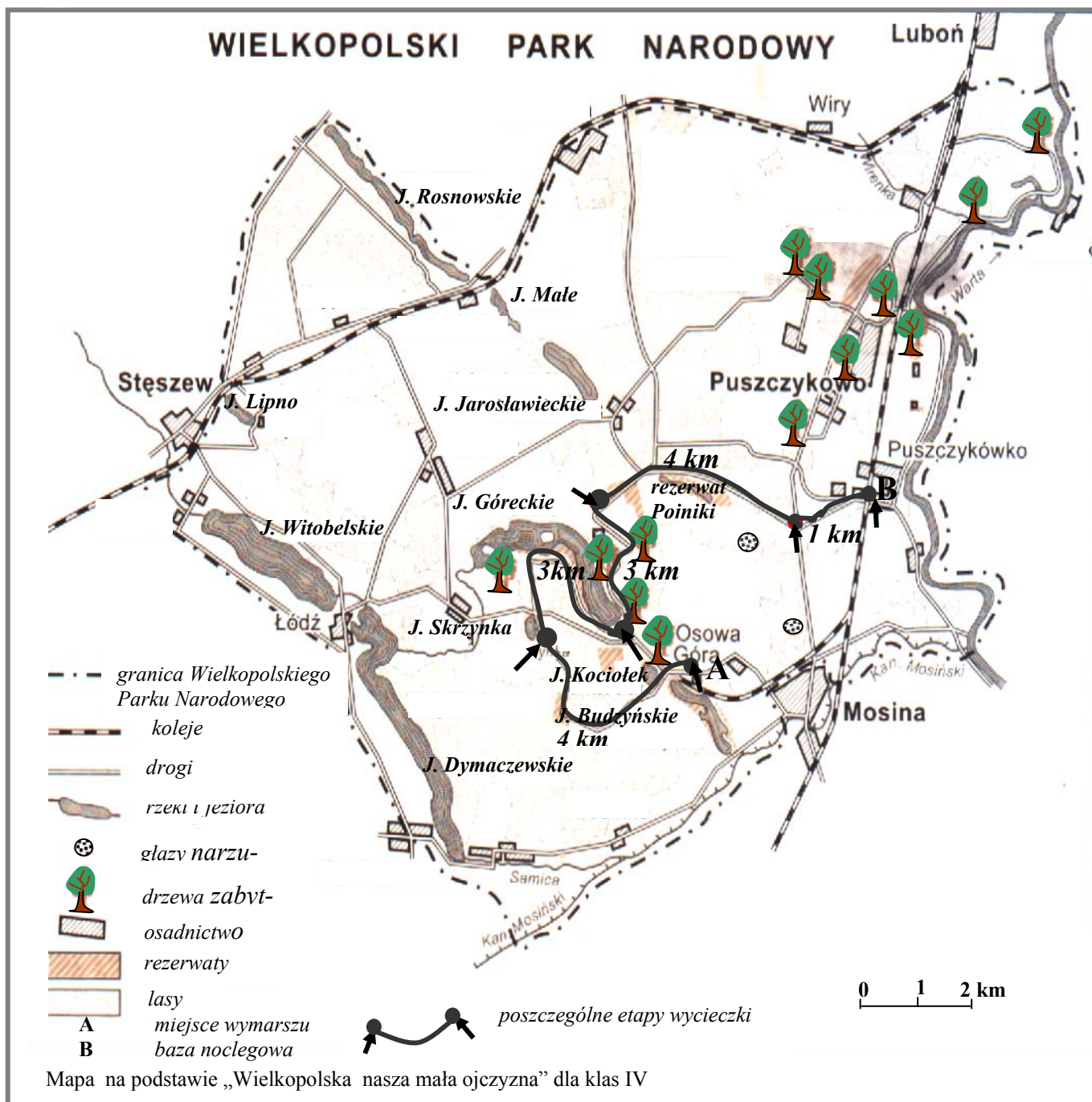
I. Stosowanie formy listu Niezbędne wyróżniki: bezpośredni zwrot do adresata, podpis pod listem.		
II. Pisanie na temat Wypowiedź przynajmniej w części jest realizacją tematu.	0 – 1	2.1
III. Używanie argumentów Użycie dwóch sensownych argumentów lub jednego rozwiniętego.	0 – 1	3.4
IV. Wskazuje szkodliwość zbyt długiego oglądania telewizji, proponuje inne formy spędzania wolnego czasu.	0 – 1	5.8
V. Spójność tekstu (wypowiedź nie jest chaotyczna)	0 – 1	2.3
VI. Celowe stosowanie środków językowych.	0 – 1	2.3
VII. Poprawność językowa Dopuszcza się dwa błędy językowe.	0 – 1	2.3
VIII. Poprawność ortograficzna Dopuszcza się dwa błędy ortograficzne. Uczeń z dysleksją: Komunikatywność wypowiedzi (mimo błędów językowych).	0 – 1	2.3
IX. Poprawność interpunkcyjna Dopuszcza się trzy błędy interpunkcyjne. Uczeń z dysleksją: Wypowiedź jest logicznie uporządkowana.	0 – 1	2.3
X. Zapis staranny. Uczeń z dysleksją: Zapis staranny mimo zaburzeń graficznych.	0 – 1	2.5
Poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną (kryteria VII, VIII, IX) punktuje- my, jeżeli uczeń napisał co najmniej 5 linijek tekstu ciągłego (nie licząc nagłówka, podpisu).		
ZADANIE 25.		
I. Sformułowanie pełnej odpowiedzi na zadane pytanie (uczeń napisał, co i dlaczego robi w wolnym czasie)	0 – 1	2.2
II. Poprawność językowa (nie ma błędów językowych)	0 – 1	2.3

Wielkopolski Park Narodowy

Poznajmy się!

Mam na imię Wojtek. Chodzę do klasy VIa i chcę Ci opowiedzieć, jak świetnie zaplanowaliśmy klasową wycieczkę.

Najpierw wspólnie ustaliliśmy, że wyruszamy na spotkanie przygody do Wielkopolskiego Parku Narodowego. Dwa tygodnie temu pani podzieliła nas na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymał jedno zagadnienie do opracowania i trzeba było wyniki przedstawić w klasie. Oto kilkanaście najciekawszych zadań, z jakimi musieliśmy się zmierzyć.

Zespół 1. Grupa Tomka – organizatorzy trasy wycieczki

Zadania 1, 2, 3 rozwiąż, korzystając z mapy.

1. Oblicz, ile kilometrów zamierzamy przebyć pierwszego dnia od stacji w Osowej Górze do bazy noclegowej w Puszczykówku, zatrzymując się na postój przy Jeziorze Góreckim:
 A. 14 km B. 16 km C. 15 km D. 13 km
2. Ile jezior zaznaczono na mapie?
 A. 8 B. 9 C. 10 D. 7
3. Głaz narzutowy to duży okruch lub blok skalny przeniesiony przez lodowiec. Wyszukaj na mapie dwa głazy narzutowe i oznacz je literą G. Jaka odległość dzieli je na mapie, a jaka w rzeczywistości?

Uzupełnij podane zdania:

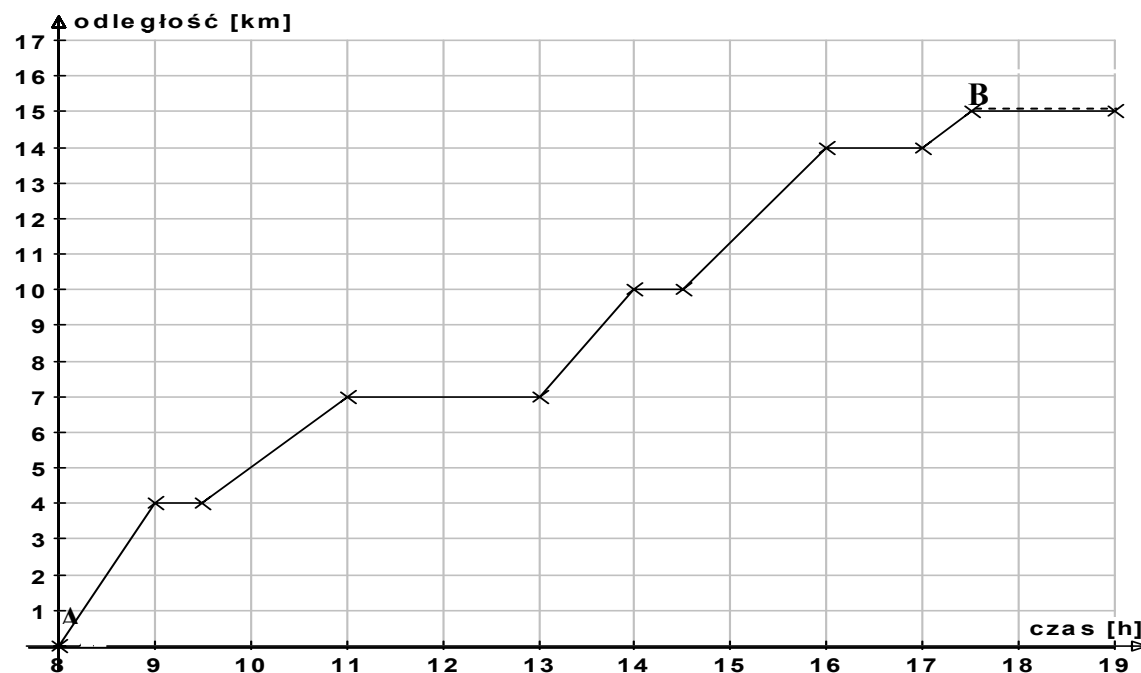
Odległość na mapie jest równa..... cm.

Odległość w rzeczywistości wynosi..... km.

Zadania 4, 5, 6 rozwiąż, korzystając z wykresu.

4. Ile czasu łącznie chcemy przeznaczyć na postoje na trasie?

A. 5 h B. 6 h C. 4 h D. 5,5 h

A punkt wymarszu B baza noclegowa

5. Korzystając z wykresu i mapy, wskaż miejsce, w którym będziemy o godzinie 12⁰⁰:

A. nad jeziorem Skrzynka, B. przy stacji Puszczykówko,
 C. obok rezerwatu Pojniki, D. nad Jeziorem Góreckim.

6. O której godzinie przybyliśmy do bazy noclegowej ?

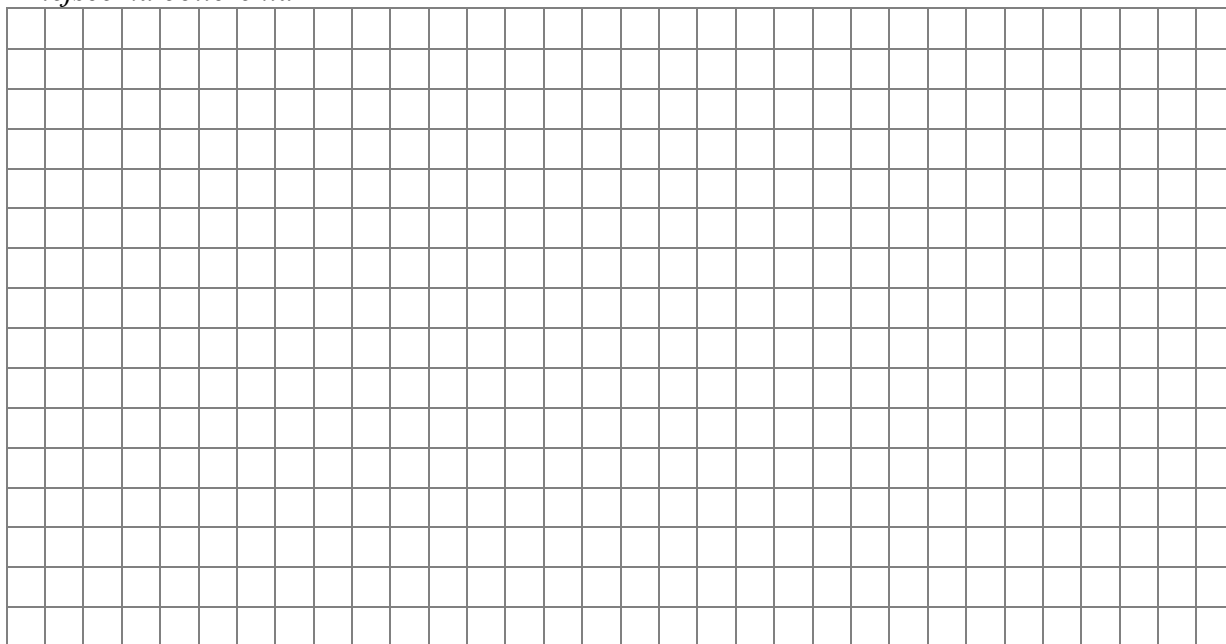
A. 17⁰⁰ B. 19⁰⁰ C. 17³⁰ D. 18³⁰

7. Aby zmniejszyć koszty wycieczki, przejrzeliśmy oferty kilku schronisk. Oblicz koszty noclegów i wyżywienia dla dziesięcioosobowej grupy i wybierz **tańszą** ofertę. Swój wybór uzasadnij obliczeniami.

OFERTA NR 1
 śniadanie 3,50 zł
 obiadokolacja 7,50 zł
 nocleg dla jednej osoby 25,00 zł
Uwaga! Przy korzystaniu z noclegu razem z posiłkami otrzymacie 10% rabatu na posiłki.

OFERTA NR 2
 śniadania 3,50 zł
 obiadokolacja 7,50 zł
 nocleg dla jednej osoby 24,50 zł
Uwaga! Przy zamówieniu noclegów razem z posiłkami dla każdej 10-osobowej grupy otrzymacie 5% zniżki na cały rachunek.

Miejsce na obliczenia

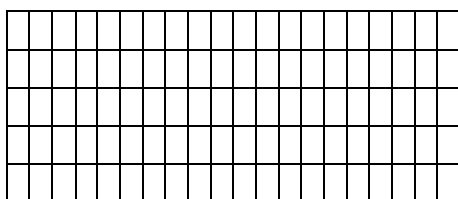

Odpowiedź:.....

Zespół 2. Grupa Asi – miłośnicy przyrody

8. Na podstawie podanej informacji wykonaj diagram procentowy zalesienia WPN.

Gatunkiem dominującym w Wielkopolskim Parku Narodowym jest sosna zwyczajna. Gatunki iglaste zajmują łącznie 74%, a dęby rosną na 21% powierzchni leśnej WPN. Pozostałe 5% zajmują brzoza, olsza, buk i inne.

dęby
Zamaluj na kolor zielony.

drzewa iglaste
Zamaluj na kolor czerwony.

brzozy, buki i inne
Zamaluj na kolor niebieski.

Po uważnym przeczytaniu tekstu rozwiąż zadania 9, 10, 11, 12.

Wszystkie zwierzęta w obrębie Wielkopolskiego Parku Narodowego (WPN) podlegają ochronie całkowitej. Wśród przedstawicieli tutejszej fauny najliczniejsze są owady i pajęczaki (ponad 3 tysiące gatunków). Liczne są także ryby (26 gatunków), płazy (13 gatunków), gady (5 gatunków), ptaki (220 gatunków), ssaki (31 gatunków). Spośród zwierząt łownych licznie występują w WPN jelenie, sarny i dziki. Bobry, które wyginęły w Wielkopolsce w XIV wieku, zostały sprowadzone przez przyrodników w 1996 r. nad Jezioro Góreckie. Pojawiły się także nad brzegami Warty.

9. Najliczniejsze gatunki zwierząt w WPN to:

- A. ssaki i ptaki, B. ryby i płazy,
C. owady i pajęczaki, D. bobry i jelenie.

10. Bobry ponownie pojawiły się nad Jeziorem Góreckim:

- A. w 1969 r. B. w XIX w. C. w XIV w. D. w 1996 r.

11. Zadaniem podanego tekstu jest przede wszystkim:

- A. dostarczenie rozrywki, B. opowiedzenie ciekawej fabuły,
C. przekazanie rzeczowej informacji, D. ostrzeżenie przed groźnymi zwierzętami.

12. Tekst jest adresowany przede wszystkim do:

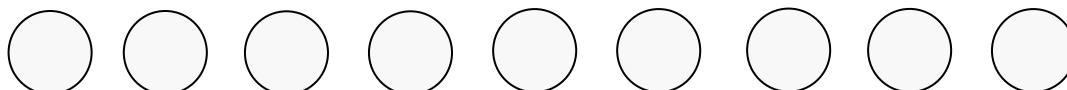
- A. turystów, przyrodników, podróżników; B. pływaków, żeglarzy, marynarzy;
C. leśników, kucharzy, hodowców; D. rolników, ogrodników, sadowników.

13. Aby dokładnie obserwować ptaki w czasie wycieczki, najlepiej zabrać ze sobą:

- A. lupe, B. lornetkę, C. mikroskop, D. aparat fotograficzny.

14. Uporządkuj nazwy jezior podanych w tabeli w kolejności od najgłębszego do najshłębszego i wpisz w puste koła odpowiednie liczby i litery.

Wzór wykonania polecenia:

Jeziora Wielkopolskiego Parku Narodowego

Nazwa jeziora	Powierzchnia jeziora (w hektarach)	Głębokość jeziora (w metrach)
J. GÓRECKIE	104,12	17,3 (W)
J. BUDZYŃSKIE	17,36	3,7 (A)
J. DYMACZEWSKIE	119,63	12,0 (Y)
J. ROSNOWSKIE	36,21	10,2 (C)
J. JAROSŁAWIECKIE	11,20	6,4 (C)
J. MAŁE	9,84	4,9 (K)
J. LIPNO	7,50	7,6 (E)
J. WITOBELSKIE	105,87	5,4 (Z)
J. KOCIOŁEK	4,32	7,7 (I)

Zespół 3. Grupa Oli, czyli ukłon w stronę przeszłości

Przeczytaj uważnie wyszukany przez Olę tekst, ponieważ będą z nim związane kolejne zadania.

O śpiących rycerzach nad Jeziorem Góreckim

Dawno, dawno temu, w części dzisiejszego powiatu poznańskiego, gdzie teraz rozciąga się obszar Wielkopolskiego Parku Narodowego, była dzika, pełna zwierząt knieja. Teren ten, począwszy od XVII wieku, był jednym wielkim polem bitewnym. Tu, na równinie pod wsią Trzebaw, Stefan Czarniecki przetrzepał porządnie skórę Szwedom w 1657 r., gdy potop szwedzki zalał nasz kraj.

Kolejne powstania i wojny przetaczały się przez te dzikie i piękne tereny. Tu, w okolicach Górki i Trzebawa, organizowała się armia powstańcza w czasie Wiosny Ludów w 1848 r. Niestety, jedynym śladem kolejnych zrywów niepodległościowych były coraz liczniejsze mogiły, rozsiane po tym skrawku ziemi wielkopolskiej.

(Cały tekst możesz znaleźć w zbiorze podań i legend wielkopolskich Stanisława Świrko pt. *Orle gniazdo.*)

15. Dopisz do odpowiedzi Oli brakujące pytania, tak aby powstała logiczna całość.

Pytanie:.....

Ola: Niestety, nie będziemy nocować nad Jeziorem Góreckim.

Pytanie:.....

Ola: Było to w roku 1657, niedaleko wsi Trzebaw.

16. W którym wersie daty i wydarzenia podane są w porządku chronologicznym?

- A. chrzest Polski, potop szwedzki, 1525r.;
- B. I wojna światowa, 1848 r., potop szwedzki;
- C. bitwa pod Grunwaldem, Wiosna Ludów, 1657r.;
- D. potop szwedzki, 1848r., II wojna światowa.

Zespół 4. Grupa Arka, czyli korzystanie z informacji

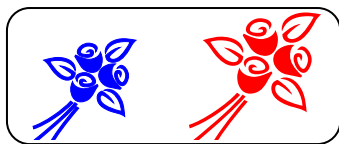
17. Wpisz brakujące wyrazy, korzystając z informacji podanych w ramce.

- Ola najwięcej materiałów na temat przeszłości Wielkopolski znalazła w.....
- Arek chciał wiedzieć, jak udzielić pierwszej pomocy, gdy ktoś ulegnie wypadkowi. Sięgnął po
- Kuba to zawołany turysta. Przed wycieczką uważnie przejrzał oraz

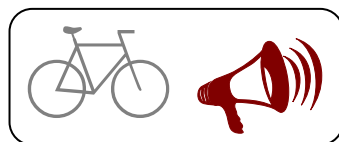
„Dzieje Wielkopolski”, plan miasta Poznania, „Dzieje Gdańska”, poradnik medyczny, encyklopedia powszechna, mapa Wielkopolski, „Historia sztuki w zarysie”, Wielkopolski Park Narodowy – przewodnik turystyczny

18. Przyjrzyj się rysunkom i stwierdzeniom. Wybierz te, które dotyczą **niewłaściwego zachowania** na terenie każdego Parku Narodowego. Wpisz ich **numery** w puste kratki.
(Nie wszystkie kratki musisz wykorzystać.)

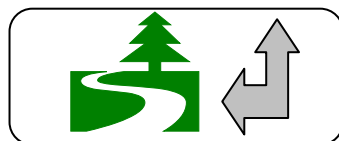
--	--	--	--	--	--	--

1. Zorganizujemy konkurs na najładniejszy bukiet kwiatów zebranych na terenie Parku Narodowego.

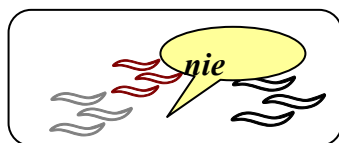
2. Zorganizujemy wyścigi i będziemy dopingować swoich ulubieńców.

3. Będziemy chodzić tylko wyznaczonymi szlakami.

4. Jeżeli natrafimy na przyjemny zakątek w Parku, to rozpalimy ognisko i pośpiewamy głośno.

5. Nie pozostawimy śladów naszego pobytu na terenie Parku.

6. Chcąc upamiętnić nasz pobyt na terenie Parku, wyrzemy nasze inicjały w korze starego dębu.

7. Nie będziemy płoszyć zwierząt.

19. W imieniu Wojtka **napisz krótki list do kolegi**, który z powodu choroby nie uczestniczył w przygotowaniach do wycieczki. Przedstaw mu plany wycieczkowe i oczekiwania związane z tym wyjazdem. Pamiętaj o odpowiedniej formie i stosownym słownictwie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Muszę Ci powiedzieć, że podobały mi się te przygotowania, chociaż trochę się napracowałem. Wyprawa zapowiada się bardzo interesująco. Nie mogę się doczekać dnia wyjazdu.

Wojtek

KLUCZ ODPOWIEDZI
DO SPRAWDZIANU „WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY”

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH WIELOKROTNEGO WYBORU											
Nr zadania	1	2	4	5	6	9	10	11	12	13	16
Odповідź	C	C	C	D	C	C	D	C	A	B	D
Liczba punktów	Za każdą poprawną odpowiedź uczeń otrzymuje 1 punkt										
ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH NA DOBIERANIE											
Nr zadania	Poprawna odpowiedź/ Kryteria punktowania										Liczba punktów
14	W	Y	C	I	E	C	Z	K	A	1	
	17,3	12,0	10,2	7,7	7,6	6,4	4,9	5,4	3,7		
18	1, 2, 4, 6 Uczeń: wpisuje trzy poprawne numery bez żadnego błędnego (1p.) wpisuje cztery poprawne numery bez żadnego błędnego (2p.)										2

ODPOWIEDZI I KRYTERIA PUNKTOWANIA ZADAŃ OTWARTYCH

Nr zadania	Poprawna odpowiedź i kryteria punktowania	Liczba punktów
3	Uczeń: właściwie oznacza obiekty na mapie (1p.) poprawnie mierzy odległość na mapie (1p.) poprawnie przelicza odległość rzeczywistą z zastosowaniem skali mapy (1p.) <i>za poprawną odpowiedź należy uznać wynik od 1,6 cm do 2,3 cm - odległość na mapie</i> odpowiednie przeliczenie powinno wynosić od 1,6 km do 2,3 km	3
7	Uczeń: poprawnie ustala metodę pozwalającą na obliczenie kosztów przy korzystaniu z oferty I (1p.), poprawnie wykonuje obliczenia z uwzględnieniem obniżki w ofercie I (2p.) - 349,00 zł poprawnie ustala metodę pozwalającą na obliczenie kosztów przy korzystaniu z oferty II (1p.) poprawnie wykonuje obliczenia z uwzględnieniem obniżki w ofercie II (2p.) - 337,25 zł wybiera tańszą ofertę zgodną z wcześniejszymi obliczeniami (1p.) - oferta II	7
8	Uczeń: poprawnie wykonuje diagram (2p.) poprawnie zamalowuje jeden obszar, reszty brak lub są pomyłki (1p.) <i>kolorem czerwonym 74 kratki,</i> <i>kolorem zielonym 21 kratek</i> <i>kolorem niebieskim 5 kratek</i>	2

15	<p>Uczeń poprawnie formułuje pytania, zgodnie z podaną odpowiedzią (2p.) Pytanie: <i>Czy będziemy nocować nad Jeziorem Góreckim?</i> Pytanie: <i>Gdzie i kiedy Stefan Czarniecki walczył ze Szwedami?</i> Za każde poprawnie sformułowane pytanie, zgodnie z podaną odpowiedzią – 1p.</p>	2
17	<p>Uczeń poprawnie uzupełnia zapis (4p.) 1. luka: „<i>Dzieje Wielkopolski</i>” 2. luka: <i>poradnik medyczny</i> 3. luka: <i>mapa Wielkopolski</i> 4. luka: <i>Wielkopolski Park Narodowy – przewodnik turystyczny</i> Uwaga! Trzecia i czwarta luka może być wpisywana zamiennie. Za każdy poprawnie uzupełniony zapis – 1p.</p>	4
19	<p>Uczeń: pisze na temat dłuższą samodzielną wypowiedź (1p.) opisuje plany wycieczkowe klasy Wojtka (1p.) nadaje pracy formę listu (1p.) tworzy spójną wypowiedź (1p.) pisze poprawnie pod względem językowym - dopuszczalne 2 błędy językowe (1p.) pisze poprawnie pod względem ortograficznym - dopuszczalne 2 błędy ortograficzne (1p.) pisze poprawnie pod względem interpunkcyjnym - dopuszczalne 3 błędy interpunkcyjne (1p.) uczeń stosuje akapity, zapis jest czytelny (1p.)</p>	8

KARTOTEKA SPRAWDZIANU „WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY”

Nr zadania	Badana czynność ucznia UCZEŃ :	Nr standardu	Typ zadania
1	posługuje się mapą w celu odczytania danych i na ich podstawie wykonuje proste obliczenia	1.4	WW
2	rozpoznaje występujące na mapie symbole	1.3	WW
3	posługuje się mapą	1.3	KO
	wykonuje obliczenia dotyczące odległości	5.3	
4	odczytuje dane z wykresu i wykonuje proste obliczenia	1.4	WW
5	odczytuje dane, posługując się mapą i wykresem	1.4	WW
6	odczytuje dane z wykresu	1.4	WW
7	dokonyuje kalkulacji kosztów wycieczki	3.8	RO
	wykonuje obliczenia dotyczące pieniędzy	5.3	
	porównuje wyniki, analizuje je, prezentuje rozwiązanie	3.9	
8	opisuje sytuację z zadania za pomocą diagramu	3.5	KO
9	z podanego tekstu wyszukuje potrzebne informacje	1.4	WW
10	z podanego tekstu wyszukuje potrzebne informacje	1.4	WW
11	określa funkcje tekstu popularnonaukowego	1.2	WW
12	określa adresata tekstu	1.2	WW
13	wybiera przyrząd służący do obserwacji ptaków	5.2	WW
14	porządkuje obiekty przyrodnicze na podstawie ich właściwości	3.6	D
15	formułuje wypowiedź ze świadomością celu (pyta)	2.2	KO
16	porządkuje w kolejności chronologicznej daty i wydarzenia	3.1	WW
17	wskazuje najlepsze źródła informacji	4.1	L
18	odróżnia zachowania prawidłowe od niepożądanych	5.8	D
19	pisze list na podany temat	2.3	RO
	redaguje tekst poprawny pod względem kompozycji, języka, ortografii i interpunkcji	2.5	
	stosuje akapity i dba o czytelność swojego tekstu	2.1	

WSPÓLNE PLANOWANIE

WYPRAWA ROWEROWA

Majowego popołudnia spotkała się grupa przyjaciół, by zaplanować wspólną wycieczkę rowerową. Doszło do żywej wymiany zdań na temat trasy, programu i czasu trwania wyprawy. Rodzice wcześniej zastrzegli, że powrót musi nastąpić przed zachodem słońca.

Dziewczęta proponowały taką trasę, żeby można było podziwiać ładne widoki, bez stromych podjazdów i gwałtownych zjazdów, natomiast dla chłopców najważniejsza była możliwość pokonania przeszkód, pozwalających sprawdzić umiejętności dobrego rowerzysty, a w przyszłości kolarza. Argumenty dziewcząt okazały się silniejsze.

W pokoju Adama było ciasno, ale humory dopisywały wszystkim.

Ustalenie liczby kilometrów i wybór trasy przełożono na dzień następny. Paweł miał przynieść mapę okolicy. Jurek zobowiązał się wziąć ze sobą kalkulator i wyliczyć, co trzeba.

Tymczasem wszyscy zgodzili się na przypomnienie zasad bezpiecznej jazdy, aby uniknąć wypadku podobnego do tego, jaki zdarzył się w ubiegłym roku ich starszym kolegom. Małgosia odczytała z zeszytu kilka zasad zapisanych na lekcji wychowawczej:

Przestrzegaj przepisów drogowych.

W czasie jazdy uważaj na innych użytkowników drogi.

Trzymaj się prawej strony jezdni.

Przed podróżą sprawdź stan techniczny swojego roweru.

Jola zaproponowała, aby poprosić na przewodnika tatę Kamili, który jest doświadczonym turystą. Kamila zgodziła się porozmawiać z ojcem. Adam powiedział, że przygotowuje informacje dotyczące ciekawych obiektów przyrodniczych oraz zabytków znajdujących się w tej okolicy. Z dumą pokazał przyjaciołom szafę pełną książek.

W każdym z poniższych zadań wybierz tylko jedną odpowiedź!

1. O jakiej porze roku grupa dzieci planuje wyprawę rowerową?

- A. wiosną, B. jesienią,
C. latem, D. zimą.

2. Gdzie spotkały się dzieci?

- A. w szkole, B. na podwórku,
C. w ogrodzie, D. w domu.

3. W jakiej kolejności następowały wydarzenia?

Oznaczenie wydarzenia	Wydarzenie
x	<i>Przypomnienie zasad bezpiecznej jazdy.</i>
y	<i>Spotkanie grupy przyjaciół.</i>
w	<i>Wybór taty Kamili na przewodnika.</i>
z	<i>Dyskusja na temat trasy i programu wyprawy.</i>

Wybierz właściwą odpowiedź A, B, C lub D.

- A. y, x, w, z B. w, y, x, z
C. y, z, x, w D. z, x, y, w

4. Dlaczego w czasie planowania wyprawy uczestnicy spotkania poświęcili sporo czasu zasadom bezpiecznej jazdy?

- A. Chcieli uniknąć wypadku. B. Taki był ustalony plan spotkania.
C. Zastrzegli to sobie rodzice. D. Był to warunek taty Kamili.

5. Przed wycieczką dzieci chciałyby się ubezpieczyć od następstw nieszczęśliwych wypadków. Wiarygodne i wyczerpujące wiadomości na ten temat zawiera

- A. reklama telewizyjna, B. ulotka informacyjna,
C. słuchowisko radiowe, D. plakat uliczny.

6. Która z podanych książek dostarczy najwięcej danych potrzebnych do zaplanowania wycieczki?

- A. atlas geograficzny, B. encyklopedia przyrody,
C. rozkład jazdy, D. informator turystyczny.

7. Które z osiągnięć myśli ludzkiej jako pierwsze ułatwiło planowanie wypraw?

- A. kalkulator, B. rower,
C. mapa, D. przepisy drogowe.

8. Planując wyprawę, Jurek porównał długości poszczególnych tras z Leszczyn do Zawady i zapisał je w tabeli zamieszczonej obok. Która odpowiedź podaje poprawną kolejność tras od najdłuższej do najkrótszej?

Nr trasy	Długość trasy
I	8 ½ km
II	8,2 km
III	11 ¾ km
IV	11,7 km

- A. I, II, III, IV B. III, IV, I, II
C. II, I, IV, III D. IV, III, II, I

9. Przy planowaniu grupa przyjaciół musiała uwzględnić życzenia rodziców. Paweł sprawdził w kalendarzu, że w dniu wyprawy słońce zachodzi o 19³⁰. Ile czasu może trwać wycieczka, jeśli wyruszą o 8⁴⁵?

- A. 10 h 45 min. B. 11 h 15 min.
C. 10 h. 85 min. D. 11 h 45 min.

10. Jakie interesujące obiekty przyrodnicze mogą obejrzeć rowerzyści, jeśli pojedą drogą z Leszczyn do Zawady, skręcając przy parkingu na ścieżkę? Odpowiedz na podstawie mapy topograficznej.

- A. bagna i rzekę, B. skały i ruiny,
C. kościół i las, D. jaskinię i skały.

11. Jurek planuje, że rowerzyści wyruszą z Leszczyn, skręcą w las przy parkingu i dotrą do Zawady. Na mapie topograficznej (str. 39) odległość z Leszczyn do parkingu jest równa 6 cm. Sprawdź, w jakiej skali sporządzona jest mapa i oblicz, ile wynosi rzeczywista odległość z Leszczyn do parkingu?

- A. 3 km B. 12 km
C. 6 km D. 30 km

12. Adam chciałby obejrzeć ruiny zamku, który został zbudowany pod koniec XIII wieku. W którym roku mógł powstać ten zamek?

- A. 1198 r. B. 1282 r.
C. 1248 r. D. 1325 r.

13. Kamila postanowiła opisać spotkanie. Co trzeba zmienić w tekście pt. „Wyprawa rowerowa”, aby przyjął on formę pamiętnika?

- A. wątek, B. bohaterów,
C. narratora, D. akcję.

Do poniższych zadań przedstaw rozwiązania i odpowiedzi w wyznaczonych miejscach!

14. Napisz trzy zdania, które mogłyby pochodzić z pamiętnika Kamili lub z pamiętnika Adama. Powinny one dotyczyć spotkania przyjaciół planujących wycieczkę rowerową.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Planując wycieczkę rowerową, warto wiedzieć, jaka będzie pogoda wybranego dnia.

Prognoza pogody

Data	Temperatura powietrza (°C)				Zachmurzenie	Opady	Wiatr	Inne zjawiska
	7 ⁰⁰	13 ⁰⁰	19 ⁰⁰	Średnia				
Czwartek 12.V	10,0	17,1	14,9	14,0		Deszcz średni	Cisza	Rano mgła
Piątek 13.V.	12,7	16,9	15,1	14,9		Brak	Słaby	Brak
Sobota 14.V.	15,1	18,4	17,5	?		Brak	Umiarkowany	Brak
Niedziela 15.V.	15,0	21,5	15,7	17,4		Krótkotrwały ulewny deszcz	Wichura	Burza

Uzupełnij podane zdania: Średnia temperatura dnia jest obliczana jako średnia temperatur z godz. 7⁰⁰, 13⁰⁰ i 19⁰⁰ w tym dniu. Średnia temperatura w sobotę wynosiła°C.

(tu zapisz obliczenia)

Uważam, że najlepszym dniem na wycieczkę jest (zapisz datę wybraną z tabeli)

....., ponieważ (podaj dwa argumenty, skorzystaj z zawartych w tabeli informacji):

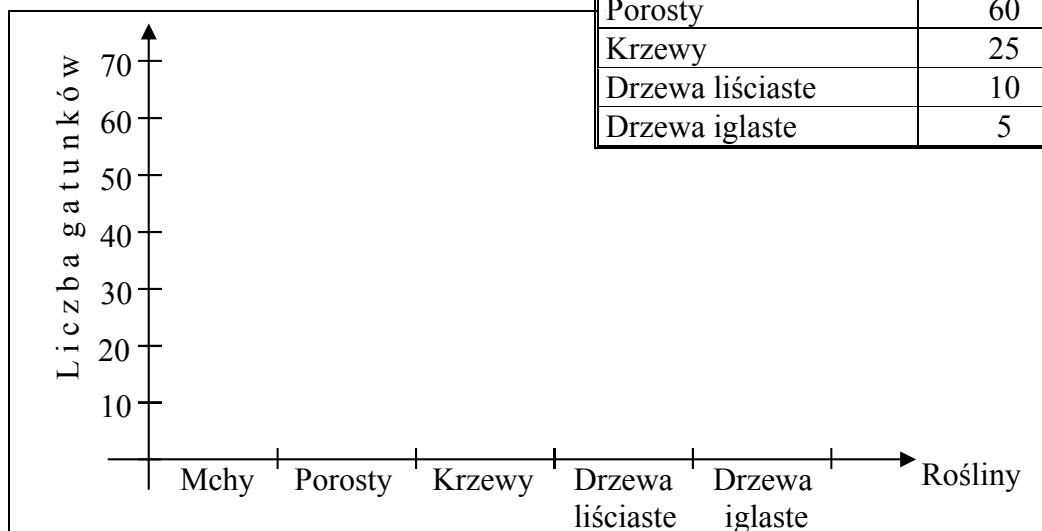
-
-

Gdyby rowerzystów podczas jazdy zaskoczyła burza, nie wolno im

.....

16. Adam – miłośnik przyrody – dowiedział się, ile gatunków roślin można obejrzeć w okolicy i zamieścił dane w tabeli. Przedstaw je za pomocą diagramu słupkowego.

Rośliny	Liczba gatunków
Mchy	40
Porosty	60
Krzewy	25
Drzewa liściaste	10
Drzewa iglaste	5

17. Małgosia postanowiła zabrać na wyprawę apteczkę. Na jej wyposażenie może wydać tylko 15 złotych. Musi zakupić: 1 bandaż zwykły, 1 buteleczkę wody utlenionej, 1 komplet plastrów i jak najwięcej opatrunków. Korzystając z cennika oblicz, ile opatrunków kupi Małgosia.

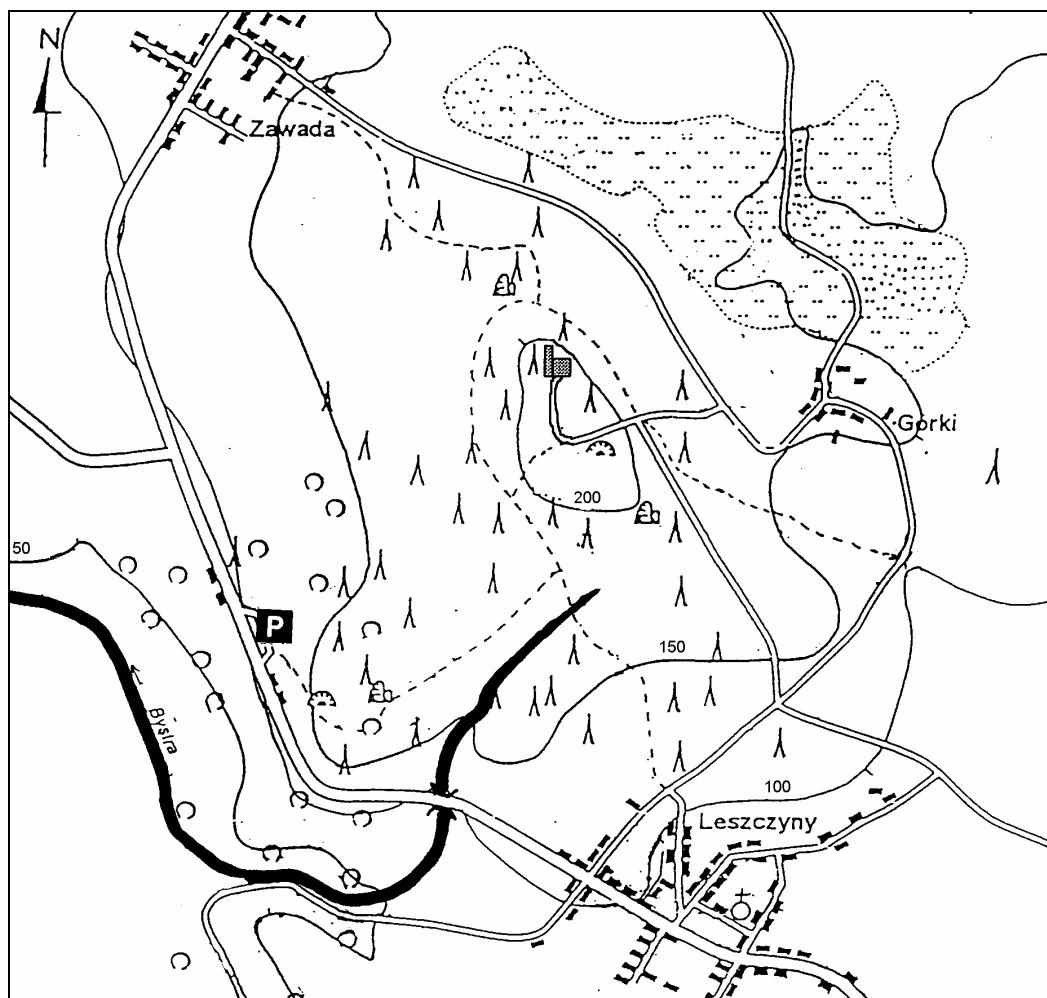
CENNIK	
▪ Bandaż zwykły	– 0,70 zł
▪ Woda utleniona	– 1,40 zł
▪ Opatrunek	– 1,20 zł
▪ Komplet plastrów	– 8,00 zł

Uwaga promocja!
Dziś plastry 10% taniej

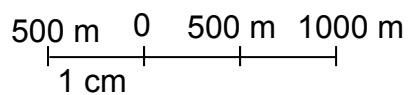
Rozwiązanie:

Odpowiedź:

MAPA TOPOGRAFICZNA

Legenda
Skala 1:50 000

	rzeka		bagno
	las iglasty		kościół
	las liściasty		samotne skały
	bagno		ruiny
	poziomice		
	droga		
	ścieżka		
			jaskinia
			most
			parking

KLUCZ ODPOWIEDZI DO SPRAWDZIANU „WSPÓLNE PLANOWANIE”

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH WIELOKROTNEGO WYBORU													
Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Odpowiedź	A	D	C	A	B	D	C	B	A	D	A	B	C
Liczba punktów	Za każdą poprawną odpowiedź uczeń otrzymuje 1 punkt												

ODPOWIEDZI I KRYTERIA PUNKTOWANIA ZADAŃ OTWARTYCH

Nr zadania	Poprawna odpowiedź i kryteria punktowania	Liczba punktów
14	<p>Uczeń:</p> <p>tworzy wypowiedź zgodną z tematem przekształcanego tekstu (1p.)</p> <p>prowadzi narrację w 1 osobie liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego lub męskiego w zależności od dokonanego wyboru (1p.)</p> <p>stosuje czasowniki w czasie przeszłym (1p.)</p> <p>formułuje trzy zdania poprawne składniowo (1p.)</p> <p>pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym (1p.)</p>	5
15	<p>Uczeń:</p> <p>ustala sposób obliczenia średniej temperatur (1p.),</p> <p>poprawnie oblicza średnią temperaturę (1p.) – 17°C</p> <p>wybiera odpowiedni na wycieczkę dzień tygodnia (1p.)</p> <p>dobiera etyczne i logiczne argumenty, uzasadniając wybór dnia (1p.)</p> <p>podaje przykład nieprawidłowego zachowania podczas burzy (1p.)</p>	5
16	<p>Uczeń:</p> <p>zaznacza w układzie współrzędnych podane w tabelce wielkości odpowiednio do danej skali (1p.)</p> <p>rysuje diagram prostokątny (1p.)</p>	2
17	<p>Uczeń:</p> <p>ustala sposób wyliczenia kosztów zakupu z uwzględnieniem promocji (1p.)</p> <p>wykonuje bezbłędnie obliczenia (1p.) – 9,30 zł</p> <p>ustala sposób wyliczenia pieniędzy pozostałych na zakup opatrunków (1p.) wykonuje bezbłędnie obliczenia (1p.) – 5,70 zł</p> <p>ustala sposób wyliczenia liczby możliwych do zakupu opatrunków (1p.)</p> <p>wykonuje bezbłędnie obliczenia (1p.) – 4,80 zł</p> <p>udziela odpowiedzi adekwatnej do wyliczeń (1p.) – 4 szt.</p>	7
18	<p>Uczeń:</p> <p>pisze o wyprawie rowerowej - treść pracy ma wyraźny związek z tematem (1p.)</p> <p>odtwarza przebieg wydarzeń na wycieczce, podając czas i miejsce - część informacyjna sprawozdania (1p.)</p> <p>tworzy tekst bogaty informacyjnie (1p.)</p> <p>próbuję ocenić wyprawę – część oceniająca sprawozdania (1p.)</p> <p>konstruuje wypowiedź, w której można wyróżnić wstęp, rozwinięcie i zakończenie (1p.)</p> <p>buduje spójny tekst - występują wskaźniki zespolenia (1p.)</p> <p>pisze poprawnie pod względem językowym – dopuszczalne 3 błędy (1p.)</p> <p>zachowuje normy ortograficzne i interpunkcyjne – dopuszczalne 2 błędy ortograficzne i 3 błędy interpunkcyjne (1p.)</p>	8

KARTOTEKA SPRAWDZIANU „WSPÓLNE PLANOWANIE”

Nr zadania	Badana czynność ucznia UCZEŃ :	Nr	Typ zadania
		standardu	
1	wyszukuje i przetwarza odpowiednią informację	1.1	WW
2	wyszukuje informację podaną wprost	1.1	WW
3	korzystając z tekstu, porządkuje wydarzenia w kolejności chronologicznej	1.1	WW
4	wnioskuje na podstawie informacji podanych w tekście	1.1	WW
5	wskazuje media, które mogą dostarczyć określonych informacji na dany temat	4.2	WW
6	wskazuje odpowiednie źródła informacji	4.1	WW
7	określa chronologię zmian cywilizacyjnych	3.3	WW
8	porównuje dane wielkości	3.6	WW
9	oblicza upływ czasu	5.3	WW
10	odczytuje z mapy potrzebne informacje	1.4	WW
11	oblicza rzeczywistą odległość, korzystając ze skali	5.5	WW
12	umieszcza daty w granicach wieku	3.1	WW
13	wybiera przyrząd potrzebny do obserwacji przyrody	5.2	WW
14	posługuje się kategoriami czasu i przestrzeni w celu porządkowania wydarzeń	3.1	KO
	celowo stosuje środki językowe zapisuje przekształcony tekst, przestrzegając norm gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych	2.3	
15	odczytuje informacje z tabeli	1.4	KO
	oblicza średnią temperaturę	3.5	
	wykorzystuje właściwości zjawisk przyrodniczych do rozwiązania problemu	5.3	
	podaje przykład niewłaściwego zachowania podczas burzy	5.8	
16	zapisuje informacje za pomocą diagramu słupkowego	2.4	KO
17	analizuje sytuację opisaną w zadaniu	3.5	RO
	wykonuje obliczenia dotyczące pieniędzy	5.3	
	porównuje wyniki z własnym doświadczeniem	3.9	
18	pisze zgodnie z tematem dłuższą wypowiedź w formie sprawozdania	2.1	RO
	pisze poprawnie pod względem gramatycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym	2.3	
	zapisuje wypowiedź przejrzysto i czytelnie	2.5	

ANEKS

**DLA UCZNIÓW
ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI
W UCZENIU SIĘ**

Aneks opracowała Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną w Warszawie oraz we współpracy z:

- prof. dr hab. Martą Bogdanowicz – profesorem Uniwersytetu Gdańskiego, przewodniczącą Polskiego Towarzystwa Dysleksji, opiekunem naukowym zespołu,
- mgr Renatą Czabaj – dyrektorem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Gdańsku, wiceprzewodniczącą Polskiego Towarzystwa Dysleksji,
- mgr Ireną Rocznik – dyrektorem Wydziału Opieki, Profilaktyki Społecznej i Edukacji Specjalnej Kuratorium Oświaty w Gdańsku,
- mgr Teresą Wejner – psychologiem, kierownikiem Zespołu Ewaluacji OKE w Łodzi,
- mgr Mariolą Smoleń – dyrektorem pedagogicznym II Społecznej Szkoły Podstawowej STO w Gdańsku,
- mgr Hanną Szykiewicz – nauczycielką Zespołu Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 22 w Gdańsku.

WPROWADZENIE

Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową jest *powszechny i obowiązkowy*. Oznacza to, że muszą do niego przystąpić uczniowie kończący szkołę podstawową. (poza wymienionymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 21 marca 2001 r.). Realizacja tego obowiązku wymaga odpowiedniego dostosowania organizacji sprawdzianu dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w tym **dzieci z dysleksją rozwojową**. To właśnie dla **dzieci z dysleksją rozwojową**, ich nauczycieli i rodziców przygotowano tę publikację.

Powołany przy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie Zespół ds. Uczniów o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych, w skład którego wchodzi wysokiej klasy specjaliści, brał udział w pracach nad odpowiednim przystosowaniem standardów wymagań, opracował zalecenia do konstruowania arkuszy egzaminacyjnych oraz przeprowadzania sprawdzianu dla tych uczniów. Prezentowane opracowanie stanowi **aneks do informatora o sprawdzianie dla uczniów kończących szkołę podstawową w 2004 i 2005 roku**.

Zainteresowani znajdą w nim:

- informacje o specyficznych trudnościach w uczeniu się czytania i pisania,
- wykaz aktów prawnych dotyczących organizacji egzaminów zewnętrznych oraz zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce,
- zasady organizowania egzaminu dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce,
- kryteria oceny prac pisemnych dostosowane do możliwości uczniów mających problemy z uczeniem się,
- przykłady uczniowskich rozwiązań ocenionych na podstawie tych kryteriów.

Autorzy publikacji pragną, aby pomogła ona dzieciom z dysleksją rozwojową przygotować się do sprawdzianu, a organizatorom stworzyć uczniom odpowiednie warunki - zgodnie z zaleceniami wspomnianego zespołu specjalistów.

Co warto wiedzieć o specyficznych trudnościach w uczeniu się czytania i pisania?

Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu najczęściej określane są terminem *dysleksja rozwojowa*.

Określenie *specyficzne* wskazuje na wąski zakres trudności w uczeniu się i ich szczególny charakter. To odróżnia je od powszechnie znanych trudności w uczeniu się, pojawiających się u dzieci o obniżonej sprawności intelektualnej lub w wyniku zaniedbań pedagogicznych i środowiskowych oraz braku motywacji do nauki.

Uczeniowie ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, nazywani *uczniami dysleksyjnymi* lub *dziećmi z dysleksją rozwojową*, mają problemy z uczeniem się czytania i pisania. Trudności te występują pomimo dobrej sprawności intelektualnej (często powyżej przeciętnej lub wysokiej), posiadanej wiedzy i umiejętności rozwiązywania problemów oraz motywacji do nauki i ćwiczeń.

1. Jakich terminów używa się, określając specyficzne trudności w pisaniu i czytaniu?

Termin *dysleksja rozwojowa* używany jest dla określenia syndromu zaburzeń (zazwyczaj współwystępujących), do których należą:

- **dysleksja** - specyficzne trudności w czytaniu (w węższym ujęciu),
- **dysortografia** - specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni (występowanie wszelkiego typu odstępstw od prawidłowego zapisu, nie tylko błędów ortograficznych),
- **dysgrafia** - specyficzne trudności w opanowaniu kaligraficznego pisma (niski poziom graficzny pisma, tzw. brzydkie pismo).

Te różne formy specyficznych trudności mogą też pojawiać się w postaci izolowanej. Dzięki zastosowaniu odpowiedniej terminologii możemy precyzyjnie określić, jakie zaburzenia komunikowania się za pomocą pisma występują w danym przypadku.

W międzynarodowych klasyfikacjach medycznych obecnie używa się określeń opisowych: *specyficzne zaburzenia czytania*, *specyficzne zaburzenia w opanowaniu poprawnej pisowni*, *specyficzne trudności w opanowaniu umiejętności wypowiedzania się za pomocą pisania* i zalicza się je do kategorii *specyficznych trudności w opanowaniu umiejętności szkolnych* lub *zaburzeń uczenia się*.

2. Jaki jest zakres specyficznych trudności w uczeniu się u dzieci z dysleksją rozwojową?

Specyficzne trudności w uczeniu się czytania i pisania występują nie tylko podczas nauki języka ojczystego (np. języka polskiego), ale również w uczeniu się języków obcych. Niektórym przypadkom dysleksji rozwojowej towarzyszą specyficzne trudności w opanowywaniu innych umiejętności szkolnych.

Uczniowie dyslektyczni, pomimo prawidłowego myślenia matematycznego, mogą mieć trudności z opanowaniem tabliczki mnożenia, poprawnym zapisywaniem liczb i działań arytmetycznych, np. przestawiają kolejność cyfr, zapisują je „zwrócić” lub od prawej do lewej strony, mylą znaki nierówności, mają też trudności z geometrią.

Inne specyficzne trudności dotyczą niektórych sprawności ruchowych, np. zapamiętywania układów gimnastycznych, utrzymywania równowagi ciała. Mała sprawność ruchowa rąk powoduje problemy z kaligrafią i opanowaniem odpowiedniego poziomu graficznego rysunku (dzieci rysują niechętnie, ich rysunki są uproszczone, niekształtne).

Uczniowie dyslektyczni mogą mieć również trudności z wykonywaniem określonego typu zadań, wymagających np.: orientacji na mapie i w terenie, spostrzegania stosunków przestrzennych, zapamiętywania chronologii, nazwisk, nazw i sekwencji składających się z wielu elementów.

Dzieci z dysleksją najczęściej nieprawidłowo organizują sobie pracę, mają trudności z zapamiętywaniem danych, zapominają i mylą informacje, gubią się w przestrzeni i czasie.

Słaba umiejętność czytania utrudnia uczenie się z podręczników szkolnych. Pogłębianie i poszerzanie się niepowodzeń szkolnych wynika też z nawarstwiania się wtórnych zaburzeń emocjonalnych i motywacyjnych (zniechęcenie, brak wiary w swoje możliwości).

3. Jakie są przyczyny dysleksji rozwojowej?

Dysleksja rozwojowa jest uwarunkowana minimalnymi dysfunkcjami centralnego układu nerwowego, które mają podłoże genetyczne lub powstają w wyniku nieprawidłowych warunków rozwoju dziecka w okresie prenatalnym i okołoporodowym. Są to wybiórcze zaburzenia rozwoju psychomotorycznego i dotyczą funkcji uczestniczących w procesie czytania i pisania: koncentracji uwagi, spostrzegania i pamięci wzrokowej, funkcji językowych, a przede wszystkim odbioru dźwięków mowy, ich zapamiętywania i operowania nimi, sprawności oraz koordynacji ruchów, a także integracji wymienionych funkcji. Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu zależą od rodzaju i głębokości deficytu (opóźnienia rozwoju) każdej z nich, zakłóceń ich współdziałania, jak również od zakresu zaburzeń (liczby zaburzonych funkcji). Nie zależą natomiast od inteligencji i poziomu opanowania innych umiejętności szkolnych ani od wad wzroku i słuchu.

4. Jak często występują przypadki specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu?

Dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, o różnym stopniu nasilenia zaburzeń, stanowią ok. 15% populacji szkolnej. Odsetek dzieci z głębokimi zaburzeniami o charakterze dysleksji rozwojowej ocenia się w klasyfikacjach medycznych na 3 - 4%. Może to oznaczać, że w ujęciu statystycznym w trzydziestoosobowej klasie znajduje się ok. pięciu uczniów z tymi problemami, w tym jedno dziecko o głębokiej postaci zaburzeń. Wskazują na to badania M. Bogdanowicz, H. Jaklewicz, W. Loebel z lat 1968 – 82 (M. Bogdanowicz 2000).

5. Dlaczego należy diagnozować specyficzne trudności w uczeniu się?

Pedagogika zalicza dzieci dyslektyczne do grupy uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, czyli takich, którzy wymagają w procesie uczenia się szczególnych warunków odpowiadających ich indywidualnym możliwościom i potrzebom:

- specjalistycznych metod nauczania i opieki nauczyciela o specjalnym przygotowaniu,
- zróżnicowania tempa uczenia,
- dostosowania wymagań do możliwości i potrzeb ucznia.

Dysleksji rozwojowej często towarzyszą zaburzenia emocjonalne. Z reguły mają one charakter wtórny, gdyż są skutkiem długoletnich niepowodzeń szkolnych.

Najpoważniejsze konsekwencje tych niepowodzeń to neurotyczny rozwój osobowości lub wystąpienie zaburzeń motywacji – zniechęcenia do nauki i pracy nad sobą.

**Pomocy uczniom z dysleksją rozwojową
należy udzielać w każdym wieku.
Nigdy nie jest na to za późno.**

6. Gdzie można zwrócić się o pomoc w przypadkach dysleksji rozwojowej?

Pomocy terapeutycznej należy szukać:

- **u logopedy** – gdy dziecko w wieku poniemowlęcym i przedszkolnym wykazuje opóźnienie rozwoju mowy,

- **u nauczyciela przedszkola i klasy „0”** - gdy dziecko wykazuje deficyty rozwoju i symptomy *ryzyka dysleksji*, w celu oceny gotowości szkolnej, skierowania na badanie diagnostyczne, wskazania sposobu pracy z dzieckiem i zorganizowania zajęć korekcyjno-kompensacyjnych na terenie placówki,
- **u nauczyciela i wychowawcy klasy, pedagoga i psychologa szkolnego** – gdy u dziecka wystąpią trudności w uczeniu się, w celu skierowania na badania oraz stałych konsultacji co do sposobu pracy z dzieckiem w domu,
- **w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i specjalistycznych** – w celu zdiagnozowania dziecka i wskazania właściwej formy opieki,
- **w Zarządzie Głównym i Oddziałach Polskiego Towarzystwa Dysleksji** – w celu wskazania właściwych form pomocy.

7. Jakie są formy pomocy dla osób z dysleksją rozwojową?

Oddziaływania pedagogiczne wobec dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu określa się mianem *terapii pedagogicznej* prowadzonej pod kierunkiem nauczyciela – specjalisty z zakresu terapii pedagogicznej.

Pomoc terapeutyczną w Polsce uporządkowano w system, który odpowiada potrzebom dzieci o różnym nasileniu trudności w czytaniu i pisaniu:

- I. Pomoc rodziców pod kierunkiem nauczyciela.
- II. Zespół korekcyjno-kompensacyjny w przedszkolu i w szkole.
- III. Terapia indywidualna w poradniach psychologiczno--pedagogicznych i poradniach specjalistycznych.
- IV. Klasy terapeutyczne i integracyjne.
- V. Stacjonarne oddziały terapeutyczne dla dzieci z głęboką dysleksją rozwojową i wtórnymi zaburzeniami, np. Oddział Dzienny dla Dzieci Nerwicowych i Dyslektycznych w Łodzi.

Postępy w terapii pedagogicznej zależą przede wszystkim od głębokości zakresu zaburzeń powodujących specyficzne trudności w uczeniu się, poziomu sprawności intelektualnej dziecka, od tego, jak wcześnie podjęto pracę terapeutyczną i czy odbywa się ona przy współudziale rodziców i nauczyciela w szkole.

8. Gdzie i kiedy należy diagnozować specyficzne trudności w uczeniu się?

Badania mające na celu stwierdzenie wystąpienia dysleksji rozwojowej prowadzone są w:

- publicznych poradniach psychologiczno--pedagogicznych lub innych publicznych poradniach specjalistycznych,
- poradniach specjalistycznych resortu zdrowia,
- przedszkolach i szkołach przez zatrudnionych tam psychologów i pedagogów,
- placówkach niepublicznych, takich jak poradnie przy stowarzyszeniach, np. Polskim Towarzystwie Dysleksji,

- prywatnych gabinetach psychologiczno-pedagogicznych.

Przy sprawdzianie będą uwzględniane opinie wydawane przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne albo niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym niepubliczne poradnie specjalistyczne, spełniające warunki, o których mowa w art. 71b ust. 3b ustawy o systemie oświaty.

Diagnoza powinna zostać sformułowana najpóźniej do końca okresu nauczania początkowego jako efekt współpracy zespołu specjalistów różnych dziedzin: psychologii, pedagogiki, logopedii, medycyny.

Najwcześniej, bo już w wieku poniemowlęcym i przedszkolnym, można zaobserwować objawy *ryzyka dysleksji*, w tym opóźnienia rozwoju ruchowego i mowy. Terapia logopedyczna jest tu niezbędną. Badanie diagnostyczne jest wskazane w przypadku zaobserwowania objawów wybiórczych opóźnień rozwoju psychoruchowego w okresie poprzedzającym naukę szkolną. Ocena *gotowości szkolnej* powinna mieć miejsce w klasie „0” (najpóźniej do połowy roku szkolnego), gdy jeszcze można objąć dziecko zajęciami korekcyjno-wyrównawczymi o pożądanym skutkach lub nawet opóźnić podjęcie obowiązku szkolnego.

Wczesna diagnoza i pomoc mogą spowodować, że dziecko *ryzyka dysleksji* nie stanie się uczniem dyslektycznym lub jego trudności istotnie się zmniejszą.

Badanie diagnostyczne i stwierdzenie *ryzyka dysleksji* powinno mieć zatem miejsce w przypadku zaobserwowania objawów wybiórczych opóźnień rozwoju psychoruchowego w okresie poprzedzającym naukę szkolną oraz wystąpienia trudności w czasie rozpoczynania nauki czytania oraz pisania (klasa „0” i „I”). Diagnoza *specyficznych trudności w uczeniu się* lub *dysleksji rozwojowej* powinna zostać sformułowana najpóźniej do końca okresu nauczania początkowego.

9. W jaki sposób opisywać *specyficzne trudności w uczeniu się*?

Analiza materiału z badań zespołu specjalistów stanowi podstawę przygotowania opinii, która ma służyć ukierunkowaniu pracy terapeutycznej z uczniem. Powinna ona być w sposób istotny przydatna nauczycielom w wewnątrzszkolnym systemie oceniania, natomiast pracownikom okręgowych komisji egzaminacyjnych umożliwić przygotowanie odpowiednich do potrzeb ucznia warunków sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych. O ile jest to możliwe, formułuje się w niej perspektywy dalszej pomocy i edukacji badanego.

Opinia powinna zawierać:

- informację, ile razy i kiedy uczeń był badany,
- informację, czy udzielono mu pomocy i w jakiej formie, czy pracował nad swoim problemem,
- ocenę poziomu jego sprawności intelektualnej,
- opis występujących dysfunkcji rozwojowych i innych zaburzeń,
- wskazanie „mocnych stron” ucznia,
- **rozpoznanie problemu ze stwierdzeniem, że w danym wypadku występują *specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu* (dysleksja rozwojowa) oraz z ewentualnym wskazaniem istotnego nasilenia zaburzeń w czytaniu i pisaniu (tzw. głębokiego stopnia dysleksji).**

Ostatni punkt jest szczególnie ważny dla okręgowych komisji egzaminacyjnych ze względu na przyjętą zgodnie z rozporządzeniem z 21 marca 2001 r. w *sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania...zasadę wyrównywania szans egzaminacyjnych tych uczniów.*

Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się przystępujący do sprawdzianu musi posiadać opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej stwierdzającą te trudności, wydaną po ukończeniu przez niego drugiej klasy szkoły podstawowej.

10. Słownik podstawowych pojęć związanych z dysleksją rozwojową

dysleksja rozwojowa - specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci. Jest to **syndrom zaburzeń** uczenia się czytania (*dysleksja*), opanowania poprawnej pisowni (*dysortografia*) i poziomu graficznego pisma (*dysgrafia*). Przedrostek „dys” oznacza w języku łacińskim i greckim brak czegoś, niemożność, nadaje znaczenie negatywne. Termin *dysleksja* wywodzi się też od czasownika „lego” (j.grecki i łaciński) - czytam oraz „lexis” - mowa (j.grecki). Określenie „rozwojowa” oznacza, że trudności te występują już w wieku rozwojowym od początku nauki pisania i czytania.

dysleksja - specyficzne trudności tylko w czytaniu (wąskie ujęcie). Termin ten bywa też używany jako krótsza forma nazwy całego syndromu zaburzeń, np. mówimy o *uczniach dyslektycznych*.

dysortografia - specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni. Termin ten pochodzi od przedrostka „dys” oraz wyrazów: „orthos” (j.grecki) - prawidłowy i „grapho” (j.grecki) - piszę, rysuję.

dysgrafia - trudności w opanowaniu poprawnej formy graficznej pisma. Termin początkowo używany w Polsce przez H. Spionek dla oznaczenia różnych przejawów trudności w pisaniu, także błędów w pisaniu. Od lat 60-tych M. Bogdanowicz wprowadziła za literaturą czeską i francuską pojęcie *dysortografia* i rozróżnienie między tak określanymi trudnościami w opanowaniu poprawnej pisowni a *dysgrafią* - opanowaniem technicznej strony pisania, a więc poziomu graficznego pisma. Termin ten pochodzi od przedrostka „dys” oraz czasownika „grapho” (j.grecki) - piszę, rysuję.

głęboka dysleksja rozwojowa - międzynarodowe klasyfikacje medyczne (ICD-10, DSM-IV) podają, że ok. 3-4% dzieci ma poważne zaburzenia w uczeniu się czytania o specyficznym charakterze. Brak jest szczegółowej charakterystyki tej postaci głębokich zaburzeń. Można zaproponować tu podstawowe kryterium rozpoznania, takie jak: zatrzymanie się na poziomie *czytania elementarnego* (klasy II) i nieosiągnięcie poziomu *czytania zaawansowanego* lub opóźnienie o 3-4 lata w zakresie umiejętności czytania. Tak poważnym zaburzeniom czytania zwykle towarzyszą również poważne zaburzenia opanowania poprawnej pisowni. Inną postacią tych zaburzeń cechuje istotne opóźnienie w czytaniu przy bardzo nasilonych trudnościach w pisaniu zarówno w zakresie poprawności pisowni, jak i budowania wypowiedzi na piśmie, błędów stylistycznych i interpunkcyjnych (w klasyfikacji DSM-IV określa się je jako *zaburzenia ekspresji pisania*).

ryzyko dysleksji - symptomy dysharmonijnego rozwoju psychoruchowego dziecka (deficyty rozwoju funkcji uczestniczących w czynności czytania i pisania), które zapowiadają wystąpienie dysleksji rozwojowej. Terminem tym można też określać wywołane przez nie pierwsze niepowodzenia w nauce czytania i pisania (w klasie „0” – „I”). Pojęcie to upowszechniła M. Bogdanowicz, zapożyczając je z materiałów Kampanii Europejskiego Towarzystwa Dysleksji z 1993 roku.

Bibliografia /wybrane pozycje w języku polskim/:

1. M. Bogdanowicz, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu - odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*. Lubin 1994.
2. M. Bogdanowicz, *Integracja percepcyjno-motoryczna. Teoria, diagnoza, terapia*. Warszawa 2000.
3. W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek, *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce*. Biblioteczka reformy, Warszawa, 1999.

Organizacja i przebieg sprawdzianu

• Uwarunkowania prawne

Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2004 i 2005 ma charakter powszechny i obowiązkowy. Zatem wszyscy uczniowie klas szóstych szkoły podstawowej na mocy *ustawy o systemie oświaty z 7 września 1991 r. z późniejszymi zmianami (DzU z 1996 r. nr 67, poz.329, ze zmianami.)* muszą przystąpić do sprawdzianu. Dotyczy to także uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.

Zasady przeprowadzania sprawdzianu w publicznych szkołach podstawowych regulują rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej:

- z 21 marca 2001 r. w *sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych* (DzU nr 29, poz. 323, ze zmianami),
- z 18 lutego 1999 r. w *sprawie utworzenia okręgowych komisji egzaminacyjnych i ich zasięgu terytorialnego* (DzU z 1999 r. Nr 14, poz.134, ze zmianami).

Zakres umiejętności badanych na sprawdzianie określono dla wszystkich uczniów w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów (DzU nr 92, poz. 1020).

Przepisy dotyczące zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, oprócz przytoczonej na wstępie ustawy i rozporządzeń, można znaleźć w:

- *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (DzU nr 11, poz. 114),
- *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (DzU z 2003 r. nr 5, poz. 46),
- *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* (DzU nr 15, poz. 142, ze zmianami),
- *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół* (DzU nr 61, poz. 624, ze zmianami).

Dostosowanie warunków organizacyjnych do możliwości uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją rozwojową) w sytuacji stresu egzaminacyjnego reagują wzmożonym napięciem emocjonalnym, zaburzeniami uwagi, pamięci i spostrzegania, przekraczają limity czasowe ze względu na trudności w czytaniu i zbyt wolne tempo pracy. Uczniowie ci mają także problemy z pisaniem. Pismo ich bywa mało czytelne i zawiera wiele błędów, w tym ortograficznych i interpunkcyjnych.

Zgodnie z przytoczonymi wyżej rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej i Sportu uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją rozwojową) przystępują do sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej w tym samym terminie, jak pozostali uczniowie.

Nie zmienia się również zakres umiejętności badanych na sprawdzianie. Został on określony dla wszystkich uczniów w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu. Wykaz standardów będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu z omówieniem zawartych w nich wymagań stanowi jeden z rozdziałów *Informatora*.

Uczniowie z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać te same zadania jak i ich koleżanki i koledzy bez dysfunkcji. Jednak podczas sprawdzianu mogą skorzystać z dostosowanych specjalnie dla nich rozwiązań organizacyjnych i technicznych.

**Celem wszystkich tych działań
jest wyrównanie szans podczas sprawdzianu
a nie tworzenie dodatkowych przywilejów.**

Warunki egzaminacyjne dla uczniów ze stwierdzonymi specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu

Sposób dostosowania warunków egzaminacyjnych	Występujące trudności
<p>Pisanie sprawdzianu w oddzielnej sali, w której członek komisji egzaminacyjnej na początku jeden raz głośno odczyta instrukcję, tekst wstępny oraz treść zadań, a uczniowie będą mogli równocześnie śledzić wzrokiem tekst zapisany w arkuszu.</p>	<p>Problemy z czytaniem i rozumieniem czytanego tekstu, problemy emocjonalne, trudności z koncentracją uwagi.</p>
<p>Wydłużenie czasu pisania sprawdzianu o 50% (czas przeznaczony na jednorazowe głośne odczytanie, na początku sprawdzianu, instrukcji, tekstu wstępnego oraz poleceń nie będzie wliczany do czasu rozwiązywania zadań).</p>	<p>Wolne tempo czytania i pisania.</p>
<p>Pisanie samodzielnie formułowanych odpowiedzi do zadań drukowanymi literami, co zwiększa czytelność pisma.</p>	<p>Niski poziom graficzny pisma.</p>
<p>Praca z arkuszem pisanym bezszeryfową czcionką.</p>	<p>Problemy z koncentracją wagi i spostrzeganiem, gubienie szczegółów.</p>
<p>Sprawdzanie samodzielnie formułowanych przez uczniów wypowiedzi za pomocą kryteriów dostosowanych do dysfunkcji uczniów.</p>	<p>Problemy ze stosowaniem zasad ortografii i interpunkcji, z uwzględnianiem struktury różnych form wypowiedzi, z prawidłowością graficzną zapisu obliczeń i z zachowaniem orientacji przestrzennej.</p>

Uczniowie z nasilonymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (głęboką dysleksją) będą mogli dodatkowo zaznaczać odpowiedzi do zadań zamkniętych bezpośrednio na arkuszach; przy sprawdzaniu prac egzaminatorzy przeniosą na karty odpowiedzi odpowiednie zaznaczenia uczniów.

Ze wszystkich proponowanych udogodnień technicznych i organizacyjnych mogą skorzystać tylko uczniowie posiadający opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych. Opinie powinny zawierać stwierdzenie występowania specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz określać stopień i zakres zaburzeń.

Uwzględniane będą opinie wydane przez odpowiednie poradnie po ukończeniu przez danego ucznia (przystępującego do sprawdzianu) drugiej klasy szkoły podstawowej. Opinia powinna być wydana przez poradnię nie później niż do końca września roku szkolnego, w którym odbywa się sprawdzian.

Ze względu na konieczność zapewnienia odpowiednich warunków egzaminacyjnych wszystkim uczniom z dysleksją rozwojową do końca listopada roku szkolnego, w którym przeprowadza się sprawdzian, dyrekcje szkół powinny przesłać do właściwych okręgowych komisji egzaminacyjnych listy uczniów dyslektycznych. Występowanie głębokiego stopnia zaburzeń należy wyraźnie zaznaczyć.

Uczeń dyslektyczny oraz jego rodzice lub prawni opiekunowie powinni sami zdecydować, czy zechcą skorzystać z proponowanych udogodnień, a decyzję w formie pisemnej przekazać dyrekcji szkoły, do której uczęszcza uczeń, do końca października roku szkolnego, w którym przeprowadza się sprawdzian.

3. Punktowanie odpowiedzi uczniów

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się powinni spełniać określone w standardach, jednolite dla wszystkich uczniów wymagania. Dlatego podczas sprawdzianu otrzymają arkusze o takiej samej treści, jak uczniowie bez zaburzeń i odchyłeń rozwojowych.

W rozwiązaniach zadań, które wymagają samodzielnego formułowania odpowiedzi, uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mogą stosować „pismo drukowane”, zwiększające czytelność zapisu. Poziom czytelności prac nie będzie podlegał ocenie, jednak autorzy powinni dołożyć starań, aby ich teksty były możliwe do odczytania. Samodzielnie formułowane odpowiedzi uczniów będą sprawdzane przez egzaminatorów wpisanych do ewidencji Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Ze względu na trudności w pisaniu zmodyfikowano ogólne kryteria oceniania tak, aby ani nie krzywdzić uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, ani nie dawać im preferencji. Uwzględniono przede wszystkim problemy z:

- uwzględnieniem struktury różnych form wypowiedzi,
- stosowaniem zasad ortografii i interpunkcji,
- prawidłowością graficznej postaci obliczeń,
- percepcją wzrokową,
- orientacją przestrzenną.

Opracowane kryteria, dostosowane do możliwości uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, będą stosowane zamiennie z kryteriami ogólnymi wyłącznie w odniesieniu do uczniów opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym poradni specjalistycznych stwierdzające występowanie syndromu dysleksji. Sposób punktowania prac zostanie dostosowany do formy wypowiedzi wynikającej z polecenia.

Na następnej stronie podajemy propozycje kryteriów oceniania samodzielnych wypowiedzi uczniów uwzględniające specyfikę zadań humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych. Przedstawione sposoby punktowania nie stanowią ostatecznego wzorca i będą ulegać modyfikacjom w zależności od konkretnych poleceń i przyjętych dla nich kryteriów oceny prac uczniów bez dysfunkcji.

**PRZYKŁADOWE
KRYTERIA OCENY ZADAŃ OTWARTYCH
DLA UCZNIÓW
ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ**

OPOWIADANIE

Zadanie:

Napisz opowiadanie na temat „Moja przygoda w lesie”. Opowiedz historię prawdziwą lub wymyśloną.

8 pkt

Kategoria wymagań	Kryteria szczegółowe	Punktacja częściowa	Maksymalna liczba punktów
I. Realizacja tematu	1. Uczeń rozumie temat <i>(rozpoczyna pisanie, nawiązując do tematu, zawiera w wypowiedzi podstawowe elementy charakterystyczne dla opowiadania -- czas, miejsce, bohaterowie).</i>	0 - 1	3
	2. Prowadzi narrację, fabularyzuje <i>(widoczne następstwo wydarzeń).</i>	0 - 1	
	3. Prowadzi narrację żywą, urozmaiconą.	0 - 1	
II. Kompozycja	1. Osiąga spójność wypowiedzi <i>(występują wskaźniki zespolenia).</i>	0 - 1	2
	2. Występuje wyraźne zakończenie pracy.	0 - 1	
III. Poprawność językowa	1. Uczeń poprawnie stosuje bogate słownictwo, dostosowuje styl do sytuacji wypowiedzi.	0 - 1	3
	2. Tworzy wypowiedź: a) poprawną pod względem językowym <i>(dopuszczalne 1-2 błędy) (2 p.);</i> b) komunikatywną pomimo kilku błędów językowych (1 p).	0 - 2	

Przykładowe rozwiązanie:

17. Napisz opowiadanie na temat „Moja przygoda w lesie”. Opowiedz historię prawdziwą lub wymyśloną.

8 pkt

Dwa lata temu w Gruchnie miałem w łódzkiej lasach przygodę. Zaczęło to się a gdzieś dwunastym rano. Ja i mój kolega Paweł poszliśmy do lasu na sanki. W nocny był opad śniegu i dokładnie widzieliśmy na nim ślady. Na zimnym puchu kępka się jeździła i postawiliśmy się tropem. Szliśmy przez las razem było po metr śniegu. Gdy doszliśmy do góry a murumie lasy, zobaczyliśmy stółka drabim z uszłakami. Byliśmy 20 metrów od nich gdy odskoczyliśmy. Dwa najmniejsze drabki ruszyły się na nas w pogoni, a reszta została przy stojących. Mielism stracha ale mi się udało. Szybko zszliśmy i uciekliśmy na nie. Śnieżyliśmy trzy godziny na drzewach. Przygoda była niezwykła jednak trzy godziny na drzewie i minus osiem stopni woli rucije.

Recenzja: Uczeń zrozumiał temat i napisał opowiadanie, uwzględniając jego główne elementy. Narracja jest żywa i urozmaicona, a zdarzenia uporządkowane. Praca ma wyraźne zakończenie, lecz tekst jest mało spójny. Uczeń ma bogate słownictwo, ale używa wyrazów i zwrotów niezgodnie z ich znaczeniem (np. jeździć po puchu, był opad śniegu). Mimo błędów gramatycznych (niezgodność czasu w ostatnim zdaniu lub szyk w przedostatnim) tekst jest zrozumiały.

Punktacja:

Kategoria wymagań	I			II		III		Razem	
	1	2	3	1	2	1	2		
Kryteria szczegółowe	1	2	3	1	2	1	a	b	
Punktacja	1	1	1	1	1	0	-	1	6

Zadanie:

Na straganie obok leśniczówki sprzedawane są jagody i poziomki.

4 pkt

Cennik	
JAGODY (1 szklanka)	1,50zł
POZIOMKI (1 szklanka)	

Ania kupiła 6 szklanek jagód, a Jacek dwa razy mniej szklanek poziomek. Jacek zapłacił za swoje zakupy o 90gr mniej niż Ania.

Ile złotych zapłacił Jacek?

Ile kosztowała szklanka poziomek?

Kryteria oceny zadań otwartych dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Kryteria wymagań	Kryteria szczegółowe	Punktacja częściowa	Maksymalna liczba punktów
I. Ustalenie metody rozwiązania zadania	1. Ustalenie sposobu obliczenia kwoty, którą zapłacił Jacek.	0 - 1	2
	2. Ustalanie sposobu obliczenia ceny jednej szklanki poziomek.	0 - 1	
II. Wykonanie obliczeń	1. Obliczenie kwoty, którą zapłacił Jacek (w obliczeniach dopuszczalne są pomyłki wynikające z dysfunkcji uczniów - tzw. błędy graficzne lub drobne błędy rachunkowe).	0 - 1	2
	2. Obliczenie ceny jednej szklanki poziomek (w obliczeniach dopuszczalne są pomyłki wynikające z dysfunkcji uczniów - tzw. błędy graficzne lub drobne błędy rachunkowe). Jeśli uczeń popełni błąd w obliczeniach kosztu zakupów Jacka, drugą część zadania sprawdzamy z uwzględnieniem tego błędu.	0 - 1	

Przykładowe rozwiązanie:

Na straganie obok leśniczówki sprzedawane są jagody i poziomki.

4 pkt

Cennik	
JAGODY (1 szklanka)	1,50zł
POZIOMKI (1 szklanka)

Ania kupiła 6 szklanek jagód, a Jacek dwa razy mniej szklanek poziomek. Jacek zapłacił za swoje zakupy o 90gr mniej niż Ania.

Ile złotych zapłacił Jacek?

Ile kosztowała szklanka poziomek?

Przedstaw swoje obliczenia.

$$6 \cdot 1,50 = 9 \text{ zł}$$

$$9 - 0,90 = 8,10 \text{ zł}$$

Jacek zapłacił za trzy szklanki poziomek 8 zł 10 gr

$$\frac{8,10}{3} = 2,70$$

$$\begin{array}{r} 2,70 \\ 2,7 \\ \hline 2,7 \\ \hline = = \end{array}$$

Jedna szklanka poziomek kosztowała 2 zł 70 gr

Recenzja: Uczeń przeanalizował treść zadania i poprawnie ustalił sposób obliczenia kosztu zakupów Jacka oraz ceny jednej szklanki poziomek.

Prawidłowo wykonał wszystkie obliczenia, popełnił tylko pomyłkę przy przepisywaniu ostatecznego wyniku.

Punktacja:

Kategoria wymagań	I		II		Razem
	1	2	1	2	
Kryteria szczegółowe	1	1	1	1	4
Punktacja	1	1	1	1	4